

Kıbrıs Tarihi, Kıbrıs Barış Harekâtı ve Sonrası (20 Temmuz 1974)

(S-1) Değerli arkadaşlarım, inancın, fedakarlığın ve azmin sembollerinden birisi de Kıbrıs Barış Harekâtıdır. Bu konuyu **Kıbrıs Barış Harekâtının** 50'nci yıl dönümünü anarken kısaca **Kıbrıs'ın Tarihinden de bahsederek** anlatmaya çalışacağım.

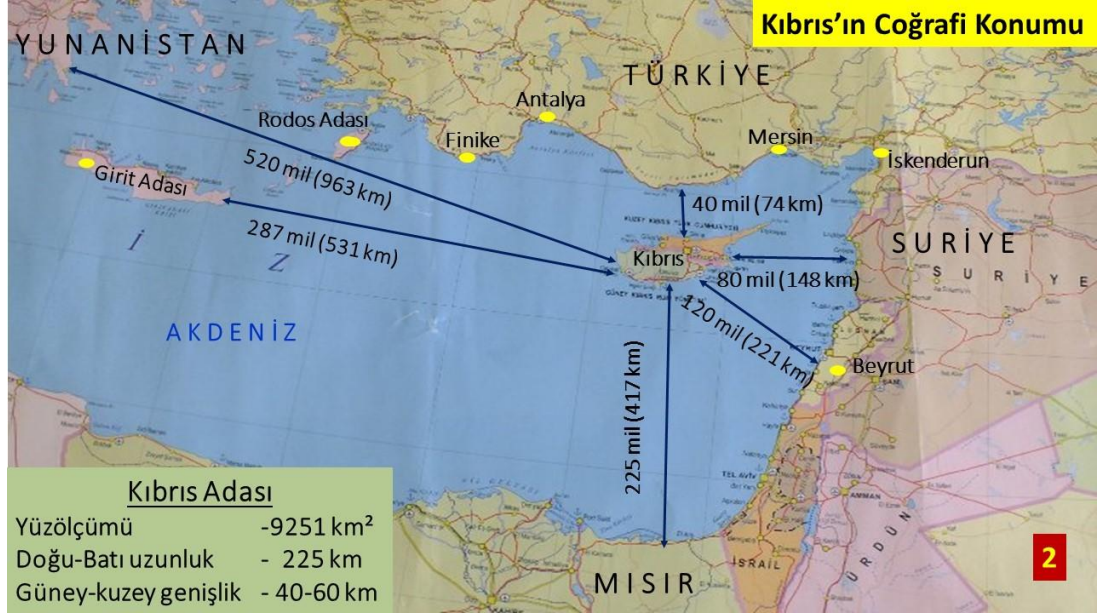
Cumhuriyet'in ilanından sonra Türkiye'nin tek başına gerçekleştirdiği ilk Harekât Kıbrıs Barış Harekâtıdır. Kıbrıs Barış Harekâtı bir savaş şeklinde başlatılmış harekât değildir. Kıbrıs Türk Halkının ve Türkiye Cumhuriyeti'nin egemenlik haklarına **darbe** ile gölge düşüren Rumlar tarafından Kıbrıs'ta başlatılan **askeri darbenin** bir sonucu olarak başlatılmıştır. Başlangıçta üç garantör devlet olan İngiltere, Yunanistan ve Türkiye ile NATO (Her üç ülkenin müttefikliği nedeniyle devrededir) Türkiye, Yunanistan destekli Rumlar tarafından yapılan darbenin hukuksuz olması nedeniyle, Türkiye uluslararası bütün diplomatik yolları kullanarak İngiltere ve Yunanistan'ın sorunun çözümü konusunda hiçbir olumlu adım atmamaları sonucunda Garantör Devlet olan Türkiye'nin Zürih ve Londra Antlaşmalarının verdiği yetkiye dayanarak gerçekleştirdiği bir askeri harekâttir.

Yunanistan destekli Rumlar tarafından gasp edilen Adadaki Türk Halkının haklarını korumak üzere tek başına gerçekleştirdiği Türk Milleti ve O'nun kahraman ordusu Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri ile Jandarma Genel Komutanlığının müştereken gerçekleştirdiği başarılı Kıbrıs Barış Harekâtının 50'nci yılında şehitlerimize tanrıdan rahmet dilerken gazilerimizi saygıyla anarken hepimizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

(S-2) Asıl konuya girmeden önce Kıbrıs'ın coğrafi konumuna öncelikle dikkatlerinizi çekmek istiyorum. Tarihi geçmişini hayal edecek olursak Kıbrıs'ın İskenderun Körfezinden kopmuş bir parça olduğunu söyleyebiliriz.

Kıbrıs Adası 9251 km² lik yüzölçümüyle Akdeniz'in üçüncü büyük adasıdır. Doğu-Batı yönünde uzunluğu 225 km, kuzey-güney istikametinde 40-60 km arasında değişen bir genişliğe sahiptir. Konumu itibariyle Ada Türkiye'ye 70 km uzaklıkta olup diğer yerlere olan mesafeleri haritada görüldüğü gibidir.

(S-3) Doğu Akdeniz'in en stratejik adası olan Kıbrıs tarih boyunca denizlerde siyasi ve askeri çıkarları olan devletlerin ilgi odağı olmuştur. Ada'daki yerleşimin MÖ 5000 yıllarına kadar dayandığı buluntulardan anlaşılrsa da Ada'ya hâkim olan medeniyetler tarihi o kadar gerilere gitmemektedir. MÖ 1450'den sonra Ada'da hâkimiyet süren medeniyet ve yönetimleri slaytta görüldüğü gibidir.

**Kıbrıs'ın
3500
yıllık
Tarihi
Geçmişi**

MÖ 1450-1320	130 yıl	Mısırlılar, (ilk hâkimiyet)
MÖ 1320-1265	55 yıl	Hititler
MÖ 1265-1000	265 yıl	Mısırlılar, (ikinci hâkimiyet)
MÖ 1000-709	291 yıl	Finikeliler
MÖ 709-669	40 yıl	Asurlular
MÖ 669-588	81 yıl	Bağımsız krallıklar
MÖ 588-525	63 yıl	Perler (İranlılar)
MÖ 525-333	192 yıl	Mısırlılar üçüncü kez hâkimiyet sağladı
MÖ 333-59	274 yıl	Büyük İskender ve halefleri Makedonlar dönemi
MÖ 59-MS 395	454 yıl	Romalılar
MS 395-1191	796 yıl	Bizanslılar
MS 1191-1489	298 yıl	Haçlı Şövalyeleri ve Lüsignanlar dönemi
MS 1489-1570	81 yıl	Venedikliler
MS 1571-1878	307 yıl	Osmanlı Devleti'nin fiilen Kıbrıs'a hâkimi olduğu dönem
MS 1878-1960	82 yıl	İngiltere
MS 1959-1974	15 yıl	İki Toplumlu Kıbrıs Cumhuriyeti dönemi
MS 1974		Kıbrıs Barış Harekâtı ve Ada'daki yeni hukuki durum ve sonrası

(S-4) 307 yıl süren Osmanlı hâkimiyetinden sonra, başta İngiltere olmak üzere birçok devletin gözlerini diktiği önemli bir kara parçası olan Kıbrıs, 19. yüzyılda devletlerarası

entrikaların odak noktası haline geldi. 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı, Osmanlı Devleti'ni zor duruma sokmuştu. Savaşı sonlandırmak için iki ülke arasında yapılan İstanbul (Ayastefanos) Antlaşması sadece Osmanlı Devleti'ni değil, aynı zamanda savaş başladığında tarafsızlığını ilan eden Avrupa devletlerinin de işin içine girmelerine neden oldu.

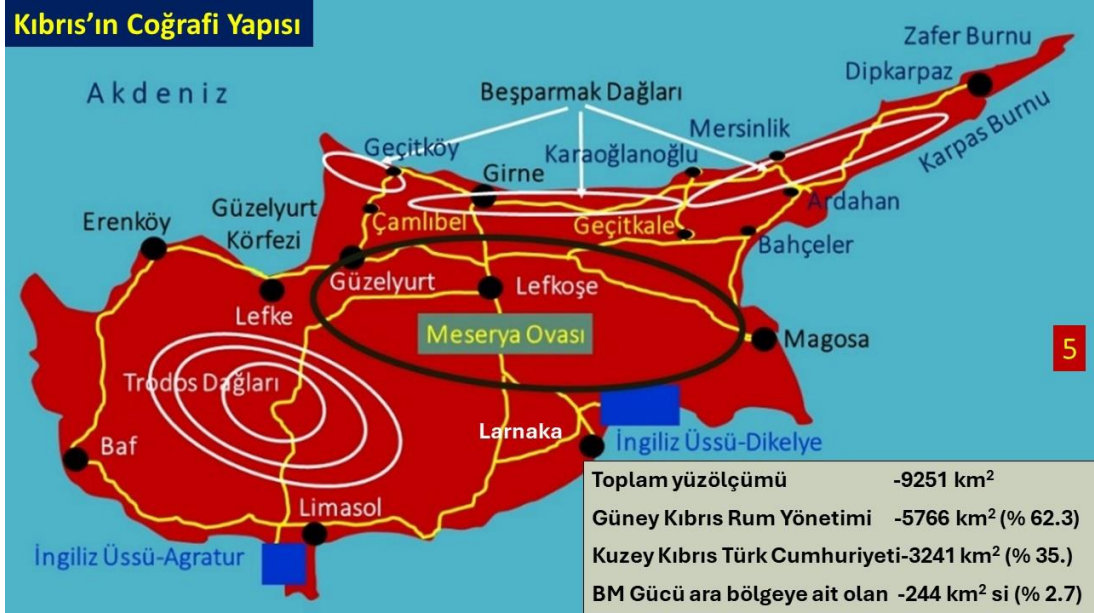
Antlaşma koşullarının Batılı devletlerin çıkarlarına aykırı düşmesini ileri sürerek İstanbul Antlaşmasının yeniden görüşülmesi için Berlin'de uluslararası bir konferans yapılması kararı alındı. Ayrıntıları ayrı bir konu başlığı olarak ele alınacak olan Berlin Antlaşmasında İngiltere, Osmanlı Devleti'ne yardımcı olmak bahanesiyle Sultan II. Abdülhamit (31 Ağustos-1876-27 Nisan 1909) ile ikili bir antlaşma yaptılar. Bu antlaşmaya göre **Kıbrıs'ın toprak bütünlüğü Osmanlı Devleti'nde kalmak üzere Ada'nın yönetimi geçici olarak İngiltere'ye bırakıldı.** Böylece İngiltere hem Osmanlı Devleti'nin bu zafiyetinden yararlandı, hem de politik oyunlarla Ada'ya giriş yaptı ve 4 Haziran 1878 tarihinde imzalanan antlaşmaya uygun olarak 13 Temmuz 1878 tarihinden itibaren Kıbrıs'ın yönetimi Osmanlı devletinden İngiltere'ye geçmiş oldu. *(Konuyla ilgili ayrıntılı bilgiler "Kıbrıs Tarihi, Kıbrıs Barış Harekâtı ve Sonrası" isimli kitapta yer almaktadır.)*

(S-5). Adanın kuzeyinde denize paralel olarak uzanan Karpas Burnundan Güzelyurt Körfezi'ne kadar olan kıyı şeridinde paralel Beşparmak Dağlarının uzunluğu 170 km'dir. Yüksekliği Girne güneyinde 1000 metreye kadar çıkmaktadır. Ancak bu dağ silsilesi Girne-Lefkoşa, Geçitköy-Çamlıbel-Güzelyurt, Karaoğlanoğlu-Geçitkale ve Mersinlik-Ardahan-Bahçeler istikametleri hariç kuzey-güney istikametinde geçiş izni vermez. Beşparmak Dağlarının güneyinde yer alan büyük düzlük ise Meserya Ovasıdır.

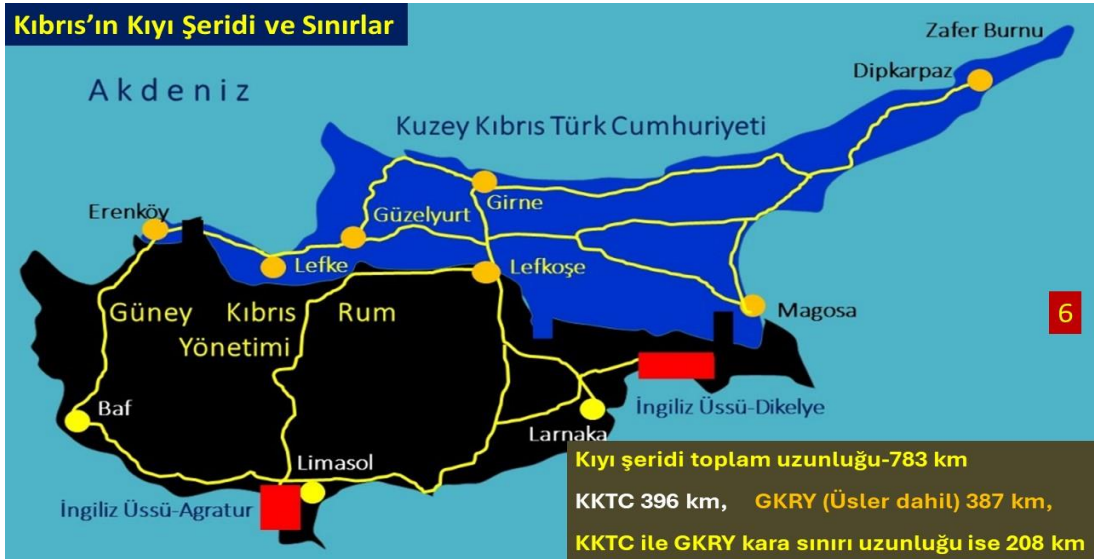
Ada'nın ikinci büyük yükseltisi ise Merkez yüksekliği 1950 metreyi bulan, büyük bölümü Baf-Limasol-Lefke üçgeni içinde yer alan Trodos Dağlarıdır. En yüksek tepeye Rumlar Olympus Tepesi derken, Türkler Karlı Dağ olarak anarlar. Bu dağ bloku da kolay geçit vermez. Ada'nın bütün kıyıları deniz turizmine açıktır.

Kıbrıs'ın Coğrafi Yapısı

(S-6) Yazlar oldukça sıcak ve kurak geçerken, kış ayları serin ve az yağışlı olan Kıbrıs'ta Akdeniz iklimi hüküm sürer. Ada'da yaşayan insanların çoğunluğunu Türkler ve Rumlar oluşturmaktadır. Osmanlı hâkimiyeti döneminde Ada'da yaşayan Türklerin sayısı Rumlardan fazlaydı. Göçler (özellikle İngiltere'ye) ve bilinmeyen nedenlerden ötürü Türk nüfus sürekli azalmıştır.

Kıbrıs'ın Kıyı Şeridi ve Sınırlar

(S-7) 1745 yılında kaynak kitaplarda 150.000 Türk, 50.000 Rum olmak üzere Ada'nın toplam nüfusunun 200.000 kadar olduğu belirtilmektedir. Zamanla -özellikle İngilizlerin yönetimine geçtiği 1878 yılından sonra- bu dengeler izlenen politikalar çerçevesinde değişmiştir. 1931 yılında nüfus sayımında İngiliz kaynaklarına göre Ada nüfusunun 275.572'si Rum, 64.242'si Türk, 7412'si diğer vatandaşlar olmak üzere toplam nüfusun 347.226 olduğu belirtilmektedir.

2006'da yapılmış olan genel nüfus sayımına göre Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde nüfusun 294.400 olduğu, Güney Kıbrıs Rum Yönetim bölgesinde ise aynı yıl -yani 2006'da- nüfusun 789.300 olmak üzere Ada nüfusunun toplam 1.083.799 olduğu açıklanmaktadır.

(S-8) Kıbrıs 1571 yılında Padişah II. Selim döneminde fethedildi. Sadrazamlık koltuğunda Köprülü Mehmet Paşa bulunmaktaydı. 1571 yılında Osmanlı İmparatorluğunun sınırları Kıbrıs hariç haritada görülen sınırlara dayanmıştı.

Kıbrıs o yıllarda Venediklerin kontrolünde ve korsanlar yatağı idi. Deniz ticaretinin ve gemilerle Hacca gidenlerin yolları sık sık kesilmeye başlayınca Kıbrıs'ın fethine karar verildi. Batı ile ilişkiler iyi durumda olmakla birlikte dinler arası çatışmalardan dolayı Papalıkla sorunlar devam ediyordu. Osmanlı'nın Kıbrıs'a yönelik sefer düzenleyeceği haberleri yayılınca Papalık Hıristiyan devletlerden yeniden bir Haçlı ordusu düzenlenmesi için girişimlerde bulundu.

Osmanlı devleti asıl çatışmayı deniz ticaretinde güçlü olan Venediklilerle yaşamaktaydı. Oysa deniz yolları Osmanlı Devleti tarafından kontrol altına alınmıştı. Venedikliler buna engel olmak için korsanlık dâhil her türlü düşmanca tavrı sürdürmekteydi.

(S-9)- Aslında Venedikliler Akdeniz’de bulunan Kıbrıs, Girit, Kiklat adaları Sporat, Ağrıboz, Korfu, Kefalonya, Zanta, Paksos, Levkas adaları ile Mora Yarımadasındaki Koran, Korent, Anabolu körfezleri, İnebahtı Limanı, Dalmaçya kıyıları, Arnavutluk kıyıları Venediklilerin kontrolünde bulunmaktaydı. Buna rağmen kendilerini bu sayılan yerlerin Osmanlı tehdidi altında olduğunu iddia etmekteydi. İddianın ötesinde kendi yaptıkları korsanlıklardan hiç bahsetmemekteydiler. Osmanlı topraklarına yakın olan Girit, Rodos ve Kıbrıs gibi adalar bölgesinden gemilerle geçen hacılara karşı da korsanlık, yağma girişimleri ve Müslüman ülkelerden yaptıkları köle ticareti Osmanlı devletini büyük ölçüde kızdırmakta ve sıkıntıya sokmaktaydı. Ayrıca Malta ve Rodos şövalyelerini de Osmanlı devletine karşı kışkırtmaktan geri kalmamaktaydı.

(S-10) Venediklilerin bu tutumuna karşı Osmanlı Devleti’nin sessiz kalması mümkün değildi. Devlet zayıflama dönemine girdiği zaman başa çıkılamaz bir durum yaratabilirdi. Bu nedenle Kıbrıs Hristiyanlığın son kalesi durumundaydı. Batılı güçler Doğu Akdeniz kıyılarına ya da Anadolu kıyılarına bir harekât düzenleyecek olsalar Venedikliler batılı devletlere Kıbrıs’ı üs bölgesi olarak tahsis edebilirdi.

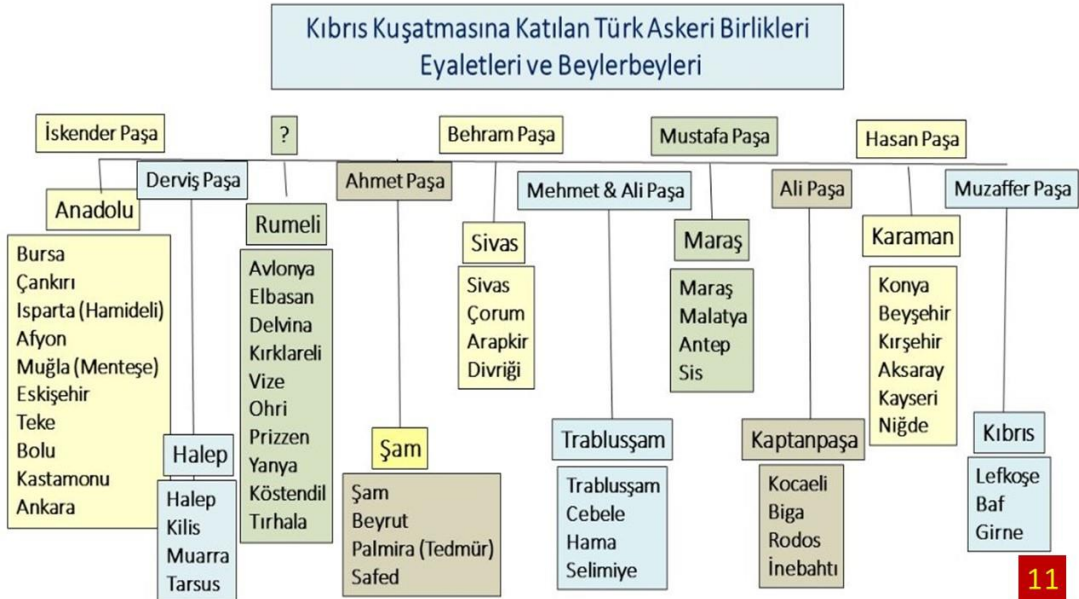
Nitekim 1471 yılında Osmanlı Devleti’nin Karamanoğlu beyliğine savaş ilan ettiği tarihte o dönemin Kıbrıs Kralı, Alaattin Beye 36.000 kişilik bir kuvvet göndermeye kalkışmıştı. Ada aynı zamanda İpek deniz yolunu kuzeyden tehdit etmekteydi.

Adriyatik denizinde birçok Osmanlı ticaret gemilerinin bilinmedik bir şekilde batırılmasının arkasında Venedik’in yattığı gerçeği de ortaya çıkmıştı. Ayrıca 1560 yılı haziran ayında bir Venedik gemisi İskenderiye Nil teknesini yakalayarak 90 kişiyi esir almıştı. Yine aynı dönem içinde Mısır Defterdarının da bulunduğu bir Osmanlı yelkenlisinin içindeki para ve kıymetli eşyaları da alarak kaçırmışlardı. Kısacası Sultan II. Selim’e göre Kıbrıs’ın ele geçirilmesi gerekmektedir.

(S-11) Kıbrıs seferine gönderilecek olan Osmanlı Kara Ordusunun ana yapısını; kapıkulu askerleriyle topçu, cebeci (zırhlı), lağımıcı, humbaracı (bombacı) olmak üzere ilk grupta 200 kişilik Şam Yeniçeri askerleriyle birlikte toplam 5200 kişilik bir ordu birliği ile eyaletlerden gelecek olan tımar, zeamet ve has askerlerinden oluşturulmuştu. Rumeli Beylerbeyi harekâta katılmamıştı ama her eyalet kendi beyleriyle savaşa katılmaktaydı.

Teşkilatta görülen Eyaletlerden toplanarak getirilen asker sayısı 50.000 kadardı. Sonradan Mısırdan gönderilen 2.000 Mısır gönüllüsü ve değişik bölgelerden gönderilen takviyelerle harekâta katılanların sayısı 100.000'in üzerine çıktı. Kıbrıs Seferi Komutanlığına ise Vezir Lala Mustafa Paşa getirildi. Emrinde ise dokuz beylerbeyi ile 58 sancak beyi, Ordunun ağır silah desteğinde ise 30'u ağır, 50'si hafif olmak üzere toplam 80 top bulunmaktaydı.

(S-12)- Değişik kaynaklarda bu miktarın 360-400 arasında olduğu belirtilmektedir. Kâtip Çelebi'nin kayıtlarında ise; 180 Kadirga, 170 Karamürsel, 10 Mavna olmak üzere toplam 360 parçadan olduğu belirtilmektedir.

Teşkilatta görülen Eyaletlerden toplanarak getirilen asker sayısı 50.000 kadardı. Sonradan Mısırdan gönderilen 2000 Mısır gönüllüsü ve değişik bölgelerden gönderilen takviyelerle harekâta katılanların sayısı 100.000'in üzerine çıktı. Kıbrıs Seferi Komutanlığına ise Vezir Lala Mustafa Paşa getirildi. Emrinde ise dokuz beylerbeyi ile 58 sancak beyi, Ordunun ağır silah desteğinde ise 30'u ağır, olmak üzere toplam 80 top bulunmaktaydı.

Osmanlı Donanması Kuvvet durumu

Kadirga	180
Karamürsel	170
Mavna	10
Toplam	360

Top sayısı 80

Eyalet askerleri	50.000
Mısır'dan	2.000
Anadolu'dan	50.000
Toplam	102.000

1570 yılının ocak ayında Venedikliler Magosa'ya 16 savaş gemisinden oluşan bir filo gönderdiler

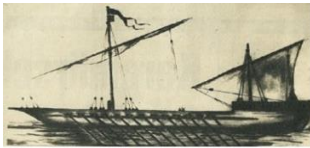
Bu Savaş filosunu takip etmek amacıyla 1570 yılı şubat ayında Osmanlı Devleti;

- İskenderun'dan üç kadirga ile 500 asker,
- Kocaali Sancak Beyi Kaya Bey komutasında gönderilen 20 kadirga ile 6.000 asker,
- Kaptan-ı Derya Müezzinzade Ali Paşa'nın filosunda 2.000 yeniçeri ile birlikte harekâta katılacak olan toplam asker sayısı 8.500'ü bulmuştu.
- Ancak Vezir Pertev Paşa sonradan getirdiği kadirgalarla birlikte Kıbrıs'a götürülen Kapıkulu askerleriyle birlikte toplam asker sayısı 10.000'i bulmuştu.

12

(S-13)- Venedikliler, Kıbrıs için Avrupa devletlerine yaptıkları girişimler sonunda kâğıt üzerinde de olsa 58.000 kişilik kuvvet toplamayı başardılar. Ancak 1570 yılı Nisan ayında Kıbrıs'a ilk kademede 1400 kişi gelebildi. Ada'daki milislerle birlikte savunmayı oluşturacak toplam 10.250 kişiden oluşan bir kuvvet bulunmaktaydı.

Bağlaşık Donanma adıyla anılan deniz gücü İspanya, Venedik ve Papalıktan oluşmaktaydı. Bu donanmayla birlikte kara harekâtı için oluşturulan askeri gücü ise; 8000 Venedikli, 4000 Papalık, 3000 İspanya, 2000 İtalyan olmak üzere toplam 14.000 kişilik savaşçı askeri bulunmaktaydı. Osmanlı devleti ile Venediklilerin Kıbrıs için hazırladıkları muharebe gücü karşılaştırıldığında gerek asker sayısı gerekse silah sayısı ve gücü bakımından Osmanlı Devleti'nin deniz gücü, Venedik gücünden daha güçlü olduğu görülmektedir.

Venedik Donanmasının Kuvvet durumu

Avrupa'dan kâğıt üzerinde 58.000 asker toplandı. Gerçekte ise 23.500 kişilik bir güç oluşturabildiler. Ancak bu kuvvetlerin 1.400 kişilik ilk kafilesini hariç tamamı Girit Adasından doğuya geçemediler. Magosa'da ise 4.000 eğitilmiş İtalyan askeri, 1.700 Venedikli ve 4.550 yerli halk gönüllülerinden oluşan toplam 10.250 kişilik bir kuvvet bulunmaktaydı.

Kıbrıs'ta Bağlaşık Donanma adıyla anılan deniz gücü

145 Venedik gemisi, 12 Papalık gemisi, 3 Malta gemisi olmak üzere irili ufaklı 49 diğer gemilerle toplam 209 parça gemi bulunmaktaydı. Bu Donanmadaki asker gücü ise Venedikli 8.000, Papalık 4.000, İspanya 3.000, İtalya 2.000 olmak üzere yaklaşık 17.000 kişilik savaşçı askerden oluşmaktaydı.

13

(S-14)- Osmanlı Devleti 1570 yılına kadar yaşanan sorunları diplomasi yoluyla, kan dökmeden Ada'nın teslim edilmesi için uğraştı. Ancak Venedikliler bu teklifler kabul etmediler. Bunun üzerine Osmanlı Devleti Kıbrıs'ı fethetme Seferine karar verildi.

İstanbul ve Balkanlardan gelecek eyalet askerleri İstanbul'da, Anadolu'dan gelecek Eyalet askerleri batıda Finike, doğuda ise Payas'ta, Arap yarımadasından gelecekler ise Beyrut ve Trablusşam'da toplanarak tahsis edilen gemilerle Kıbrıs'a intikal edeceklerdi.

(S-15)- Venedikliler, Osmanlı Ordusu Ada'ya çıkmayı başardığı takdirde öncelikle Lefkoşe ve Magosa Kalelerinde savunma yapacak, gerekirse dağlara çıkılarak Ada savunulacaktı. Başarılı olurlarsa Osmanlı çıkarma gücüne taarruz ederek Ada'da imha edilmesi sağlanacaktı. Bu plan basit ve teorik bir plandı. Toparlanan birlikler kendi aralarında çıkan görüş ayrılıkları nedeniyle birlikler Ada'ya kadar gelemeyen sona erdi.

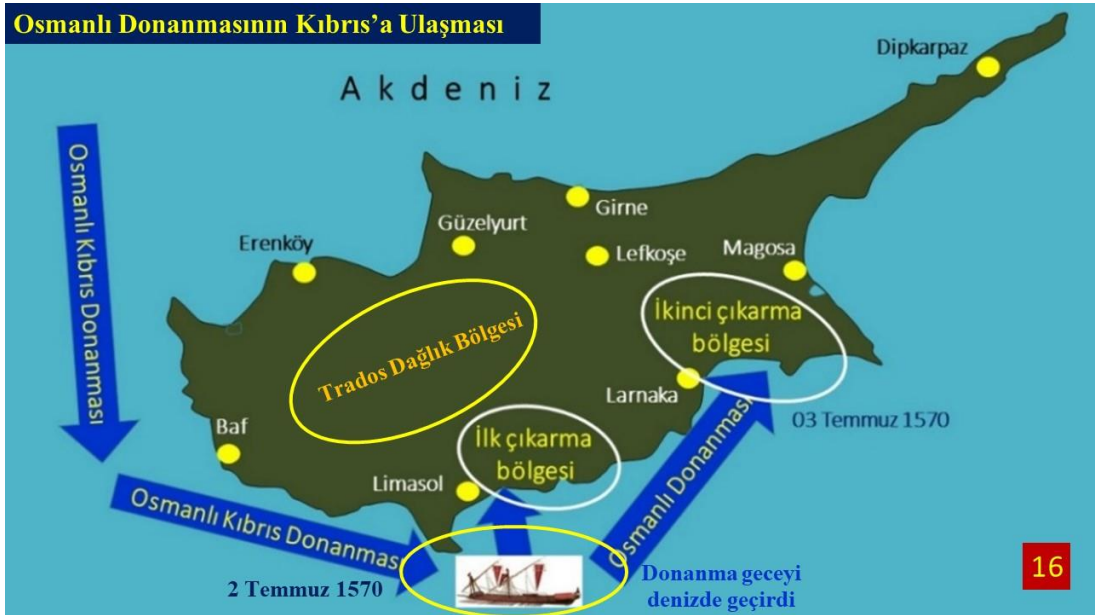
Osmanlı Donanması 1570 yılı mart ayında sefer hazırlıklarını tamamladı. Ordu 1570 yılı bahar aylarında 3 filo halinde Ege Denizine doğru harekete geçti. **25 kadirgadan oluşan Birinci Filo**'sunun ilk görevi Murat Reis komutasında Rodos bölgesinde üslenen korsanlar ve Bağlaşık Kuvvet Donanması hakkında bilgi toplamaktı.

65 kadirga ve 30 kalyondan oluşan **İkinci Filo** Vezir Piyale Paşa komutasında 17 Nisan 1570 tarihinde İstanbul'dan Girit Adasına doğru gönderildi. Amacı; **Venedik Bağlaşık Donanması** Girit'te ise abluka altına almak, sonra da taarruzla yok etmektir. Venedik Donanmasının gelmediğini öğrenince 5 Haziran 1570'te Rodos Adası bölgesinde bulunan Osmanlı Donanmasına katıldı.

80 kadirga, 10 mavna (kuru yük gemisi), 150'den fazla Karamürsel ve diğer tip gemilerden oluşan **Üçüncü Filo**; Kaptan-ı Derya Müezzinzade Ali Paşa komutasında olan Donanmanın büyük kısmını oluşturmaktaydı. Görevi; Kıbrıs'a yapılacak çıkarma harekâtına katılmaktı. Başkomutan Lala Mustafa Paşa, Kapıkulu birlikleri, eyalet askerleri, kuşatma ve çıkarma araçlarıyla, top ve cepheneler bu gemilerle Kıbrıs'a taşınmaktaydı. Filo, Padişah II. Selim'in de hazır bulunduğu törende 16 Mayıs 1570 tarihinde İstanbul'dan hareket etti.

(S-16)- Donanma 20 gün kadar Finike bölgesinde toparlandıktan sonra 30 Haziran 1570'te Kıbrıs'a demir alındı. 2 Temmuz 1570'te Kıbrıs'ın Limasol Limanına geldi. Önce karaya küçük bir kuvvet çıkarıldı. Karşı koyan kimse olmadığı için çıkarılan askerler tekrar gemiye alındı. Geceyi Limasol açıklarında geçiren Donanma 3 Temmuz 1570'te Larnaka/Tuzla Körfezine geldi ve Kuzey bölgesinde Ordugaha geçti.

(S-17)- Venedikliler ise Osmanlı Devleti'nin Kıbrıs'a büyük bir çıkarma harekâtı yapacaklarını önceden haber almışlardı. Öncü olarak hazırladıkları 25 kadar kadirga her türlü muharebe hazırlığını yapmış olarak Mark Quirini (Kirini) komutasında 16 Mart 1570'te hareket ederek 3 Nisan'da Girit Adası Kandiya Limanına geldi. Savaş hazırlıklarını tamamladıktan sonra Osmanlı Donanmasından önce 1570 yılı Haziran sonlarına doğru Kıbrıs'a hareket edecekti. Ancak Osmanlı Donanmasının Finike bölgesinde oldukları haberi

alınınca planın uygulanamayacağına kanaat getirdiler. 28 Haziran 1570 tarihinde Yunanistan batısındaki Korfu Adasına yöneldiler.

(S-18)- Venedik Filosu Korfu adasında iken askerler arasında çıkan salgın hastalık nedeniyle çok sayıda kayıp verdiler. Yeni takviyeler aldıktan sonra 126 kadirga, bir kalyon, 144 tekne ve 6 küçük gemiden oluşan 277 parça donanma 23 Temmuz'da Korfu Adasından hareket ederek 4 Ağustos 1570 tarihinde Girit'in Suda Limanına geldiler. İspanya Kralı II. Filip, Venedik ile yapılan iş birliğine güvenmediği için İspanya kendi filosunun komutanı olmak istemekteydi. Sonunda 3 Haziran 1570 tarihinde Papalık Filosu Komutanlığına Mare Antony Colonna (Mark Antoni Kolona) atandı. Venedik, bu sefer için Papalık adına 12 gemi daha vermeyi kabul etti. Gemiler ağustos ayı başında gelebildi.

Venedik, Papalık ve İspanya filoları yaşadıkları güçlük, hastalıklar ve karşılıklı güvensizlik ortamında iken Papalık ve Venedik Senatosu oluşturulan **Bağlaşık Deniz Kuvvetinin** bir an önce Kıbrıs'a hareket etmesini istemekteydiler.

3 Eylül 1570'te yapılan konsey toplantısında İspanya Filo komutanı; mevsimin ilerlediğini, Girit'ten sonra Kıbrıs'a kadar gemilerin barınabileceği emniyetli bir limanın olmadığını, yaşanan hastalıktan dolayı çok zor duruma düştüğünü, Osmanlı Donanmasının her yönüyle mükemmel olduğunu öne sürerek kışı geçirmek üzere yurtlarına dönmenin yararlı olacağı yönünde teklifte bulundu.

Venedikliler ise bu donanmanın Kıbrıs için hazırlandığını, gidilmesi gerektiğini, gidilmeyecekse Yunanistan'ın doğusunda bulunan Ağrıboz Adasının işgal edilerek Osmanlı Donanmasının dikkatinin başka yöne çekilmesini önerdi. Böylece İspanya Filo Komutanı ikna edildi. Ancak Türk donanmasının yeri hakkında bilgi toplamak amacıyla iki İspanyol kadirgası görevlendirildi. 25 Eylül 1570'te Meis Adası bölgesine geldiklerinde Kıbrıs'ta Lefkoşa'nın Osmanlıların eline geçtiği haberi alındı. Bu haberin alınmasıyla ikinci bir kriz yaşandı Bağlaşık Donanma Komutanları arasında. İspanyol Doria;

“Buraya gelmemizin maksadı Lefkoşa'yı kurtarmaktı. Lefkoşa düştüğüne göre görevimiz son bulmuştur. Bu safhada Osmanlı ordusuyla savaşa girmek çok tehlikeli bir

durum yaratır. Kış gelmek üzeredir. Anayurtlarımızdan çok uzaklarda bulunmaktayız. Emrim altındaki filoyu korumak zorundayım” diyerek fikrini açıkladı.

Kerpe Adası istikametinde geri çekilirken Patlayan kötü hava koşulları nedeniyle filolar dağıldı. Girit Kandiya sularında 11 Venedik gemisi parçalandı. Böylece başlangıçta kendilerine göre güzel amaçlarla başlatılan harekât emir-komuta birliği, dil, müşterek eğitim, zaman ve amaç birliği sorunları nedeniyle başarısızlıkla sona erdi.

(S-19)- 2 Temmuz 1570 tarihinde Limasol Limanına gelen Osmanlı Donanması önce takviyeli bir keşif birliğini karaya çıkardı. 4-5 km kadar içeri girmelerine rağmen halktan herhangi bir engel ve tehditle karşılaşmadı. İlk ikazın yapılmasıyla Lefteri Kalesi hiçbir direnme göstermeden teslim oldu. Kale'ye Osmanlı Bayrağı çekildi. İndirilen birlik tekrar gemilere alındı.

Ada'ya asıl çıkarma 4 Temmuz günü Larnaka'dan yapıldı. Burada da direnme olmadı. Kıyı başı emniyeti alındıktan sonra askerler, toplar, ağır silahlar, dönemin harp silah araç ve gereçleri karaya çıkarıldı. Lala Mustafa Paşa'nın otağında, Vezir Piyale Paşa ve komutanlar kara harekâtı için bir toplantı yaptı.

Lefkoşe Kıbrıs Adasının başkentiydi. Öncelikle Lefkoşe'nin ele geçirilmesi gerektiğine karar verildi. Kıyı başı 20 km genişletilerek fiziki emniyet tedbirleri alındıktan sonra Suriye'den ve Anadolu'dan gelecek olan kuvvetlerin de buraya getirilmesi kararlaştırıldı.

100 kadirga ve 12 mavna ile Karamürsel gemiler Suriye kıyılarında Trablusşam ve Beyrut'ta toplanmış olan eyalet askerlerini Kıbrıs'a getirdi. Geri kalan gemiler ise Kaptan-ı Derya Müezzinzade Ali Paşa komutasında Finike, Antalya, Payas bölgelerine gönderilerek Anadolu eyalet askerlerini getirmekle görevlendirildi.

Bu arada Lala Mustafa Paşa Venedik Komutanına bir mektup göndererek; **“Yaklaşık 200.000 kişilik bir ordu ile geldiğini, padişahın gerektiğinde daha fazla kuvvet gönderebilecek güçte olduğunu, kan dökülmemesi için Ada'nın dostça teslim edilmesini”** istedi ve 15 günlük bir zaman verdi.

Anadolu kıyılarından gelecek Takviye kuvvetler 22 Temmuz 1570 tarihinde Larnaka Körfezinden karaya çıkarıldı. Lala Mustafa Paşa önce Başkent Lefkoşe'ye yöneldi.

Kıbrıs'ın Fethedilme Dönemi

Lala Mustafa Paşa: «Yaklaşık 200.000 kişilik bir ordu ile geldiğini, padişahın gerektiğinde daha fazla kuvvet gönderebilecek güfte olduğunu, kan dökülmemesi için Ada'nın dostça teslim edilmesini» istedi.

(S-20)- 27 Temmuz günü Lefkoşa kalesi 500 kişilik süvari birliği tarafından kuşatıldı. Böylece Lefkoşa ile Magosa arasındaki irtibatı kesilmiş oldu. Kalenin çevre uzunluğu 4600 metre, yüksekliği 12 metre, genişliği ise 5,4 metre kadardı. Kalede; 3 kapı, 11 burç ve 250 kadar top bulunmaktaydı.

Kale, kuzeyden gözetlenecek, güneyden taarruz edilecekti. Her bir sancak beyine ayrı ayrı sorumluluk bölgeleri verilmişti. Başkomutanlık karargâhı ise Lefkoşa'nın 3 km kadar doğusunda bulunmaktaydı. Kalenin Magosa Kapı ile Baf Kapı arasında Kaleye 1000 metre uzaklıkta 230 metre aralıklarla 100'e yakın top yarım ay şeklinde yerleştirildi.

Venediklilerin ilk yaptıkları iş Kale dışındaki su kaynaklarını zehirlemek olmuştu. Ancak yerli halk temiz olan su kaynaklarının yerlerini Osmanlı Ordusuna göstermelerinin ötesinde yeni su kaynaklarının da açılmasına yardımcı oldular. Venedik Başkomutanı Lefkoşa ve Magosa da kendilerine savunma amacıyla yardımcı olamayacak durumda olan yaşlı erkekler ile kadın ve çocukları dağlara ve başka köylere göndererek kendince kale içinde savunma tedbirleri almışlardı.

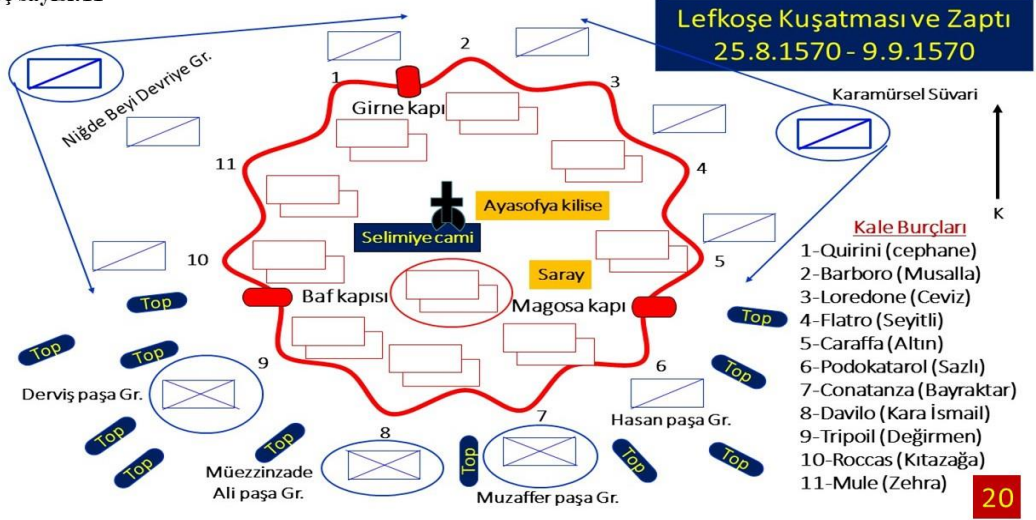
Kale 60 kadar topla dört gün süreyle ateş altına alındı. Bu bombardıman sonunda 6 ve 7 numaralı burçlara taarruz edildi. 7 numaralı burç başarılı oldu ve Burca bayrak dikildi. Ancak bu başarı zamanında desteklenemediği için geri çekildi.

İkinci taarruz 29 Ağustos 1570'te yapıldı. Bu kez yoğun bombardıman, 6, 7, 8 ve 9'uncu burçların tamamına yöneltildi. Venedikli askerler bu sıralarda Akdeniz'den seyir halinde gelmekte olan donanmalarının gelip kendilerini kurtaracaklarını sanmaktaydılar. Oysa onlar geri dönüşe geçmişlerdi. Kale içindeki halk endişeliydi. Verdikleri kayıplar, açlık, şaşkınlık ve hastalıktan dolayı moralleri çok bozulmuştu.

Üçüncü taarruz, Kaleyi çevirmiş olan bütün birliklerin katılması planlanmıştı. Lağım açma işine hız vermişlerdi. Toplar kale duvarlarına daha çok yaklaştırılmış, Larnaka bölgesinden 20.000 kişilik bir takviye kuvvet getirildi. Topyekûn taarruz 9 Eylül sabahı topçu desteğinde Güney cepheden bütün birliklerin katılımıyla başlatıldı. Venedikliler büyük bir direniş göstermelerine rağmen göğüs göğüse çatışmalar, tutuşturulmuş yağlı parçalar, kızdırılmış taş ve demir parçaları ve ziftli yanar odunlar fırlatılmak suretiyle teslim olmaları istenmekteydi ama direnmeye devam ettiler.

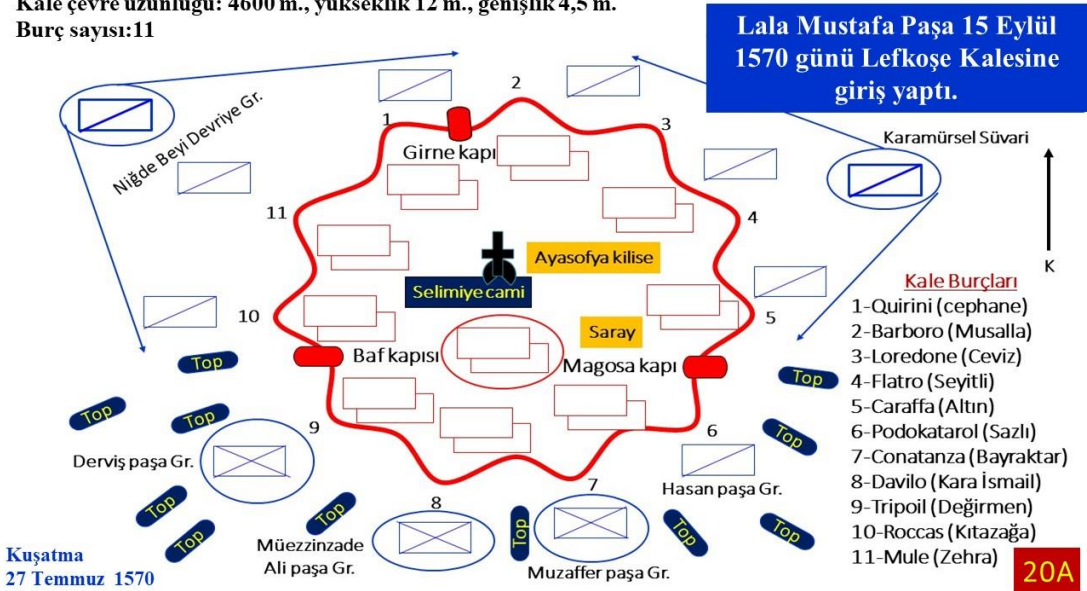
Mehter takımı eşliğinde Osmanlı Bayrağını burçlara dikme yarışı başladı. Burada kitlesel bir Türk kahramanlığı yaşanmaktaydı. İlk Türk bayrağı 7 numaralı burca dikildi. Böylece Lefkoşe Kalesi 9 Eylül 1570 tarihinde iki saat içerisinde fethedilmiş oldu. Vali Dandolo'nun kesik başı taarruz uygulamalarının bir ibret tablosu olarak Girne ve Baf kaleleri önünde sergilendi. Bu manzara üzerine Girne ve Baf kaleleri muharebe etmeksizin teslim oldular.

Kale çevre uzunluğu: 4600 m., yükseklik 12 m., genişlik 4,5 m.
Burç sayısı:11

(S-20A)- Zaferden sonra Lala Mustafa Paşa, Avlonya Sancak Beyi Muzaffer Paşa'yı Kıbrıs Beylerbeyliğine atadı. Osmanlı askerleri Lefkoşe Kalesinde savunma tedbiri aldıktan sonra Lala Mustafa Paşa 15 Eylül 1570 günü büyük bir törenle şehre girdi.

Kale çevre uzunluğu: 4600 m., yükseklik 12 m., genişlik 4,5 m.
Burç sayısı:11

(S-21)- Lefkoşe ele geçirilince teslim olan esirlerle birlikte elde edilen ganimetler Magosa'ya getirildi. Magosa'da bekleyen Sokullu Mehmet Paşa Kalyonuyla birlikte İstanbul'a gönderilecekti. Ancak 3 Ekim 1570 tarihinde gemi demir almak üzereyken gemide meydana gelen bir patlama sonucu 800 kişiden oluşan esir kafilesiyle birlikte yanarak öldüler.

Kıymetli eşyalar da onlarla birlikte sulara gömüldü. Batılı kaynaklar bu olayı esir bir kadının yaptığı sabotaj olarak değerlendirmektedir.

Lala Mustafa Paşa Lefkoşe’de uyguladığı aynı metodu Magosa Kalesi için de uyguladı. Kale komutanından Kalenin kan dökülmeden teslim edilmesini istedi. Kale komutanı Bragadin öneriyi reddetti. Bunun üzerine Vali Dandola’nın kesik başını Bragadin’e gönderdi. Buna rağmen Kale komutanı ve ileri gelenleri, Kalenin çok sağlam olduğunu, Akdeniz’de seyir halinde olan Bağlaşık Ordunun gelmek üzere olduğunu umut ederek teklifi geri çevirdi.

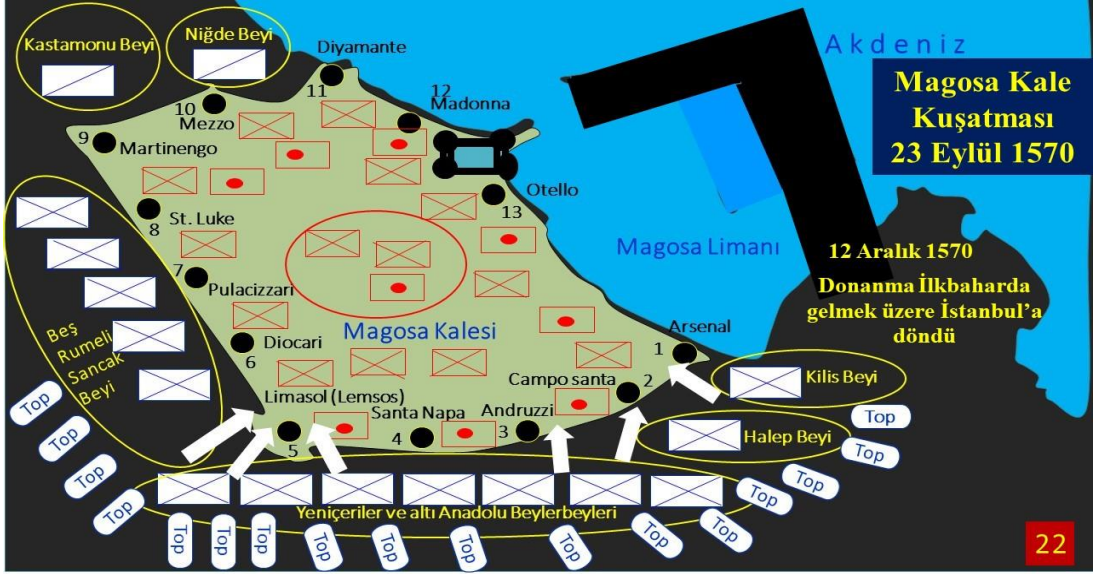
Surların yüksekliği 15 metre, duvar genişliği 6-9 metre idi. Surların zeminle birleşik olan dış duvarları 11 metre genişlikte olup etrafı su hendekleriyle çevriliydi. Kalede 13 adet burç bulunmaktaydı. Kaleye yönelik 90 top yerleştirilmişti.

(S-22)- Yapılan teklif reddedilince Lala Mustafa Paşa Lefkoşe’de 400 kişilik bir kuvvet bırakarak bütün kuvvetiyle Magosa istikametine yürüdü. Kuşatma 23 Eylül 1570 tarihinde ağır toplar desteğinde güney, batı ve kuzeyden üç cepheli olarak abluka altına alındı. Çevreye yerleştirilen toplar Kale duvar ve burçlarını dövmeye başladı. Toplar hem kale duvarları üzerinde hem de kale içerisinde önemli hasarlar yarattı. Venedikliler birkaç kez çıkış yaptılarsa da sonuç alamadılar.

Kale’nin zapt edilmesinin uzun zaman alacağını değerlendiren Lala Mustafa Paşa Kale’nin şimdilik kuşatma altında tutulmasını ve gözetleme yöntemiyle yetinilmesini, kesin taarruzun takviye kuvvetler alındıktan sonra yapılmasına karar verdi. Bu süre içerisinde açlık ve yokluklarla Kale’nin teslim olabileceği de düşünülmüştü.

19 Kasım 1570 tarihinde Kıbrıs’ta bulunan gemilerin büyük kısmının İstanbul’a dönmesi emredildi. Uzun süredir denizde bulunan gemilerin bakım, onarım ve personel ikmalleri yapıldıktan sonra ilkbaharda tekrar dönmek üzere Ada’dan ayrılarak 12 Aralık 1570 tarihinde İstanbul’a döndü.

(S-23)- Osmanlı Donanmasının Kıbrıs'tan ayrılmasını fırsat bilen Kandiya Komutanı Mark Antoine Quirini emrinde Kıbrıs'a gönderilmek üzere bulunan silah, mühimmat ve araçlarla birlikte yüklenmiş bulunan 1700 kadar savaşçı birliği dört kuru yük gemisi ve 12 kadirgâlık bir filo ile 6 Ocak 1571 tarihinde Hanya Limanından Kıbrıs'a gitmek üzere yelken açtı. Filo Magosa Limanında bulunan 7 Türk kadirgâsına saldırdı. 26 Ocak 1571 tarihinde iki filo arasında geçen topçu ateşi saldırısında her iki tarafın gemileri yara aldılarsa da İki Türk kadirgâsı hareket edemeyecek şekilde hasara uğradı. Gece çıkan şiddetli fırtına nedeniyle Magosa Limanına sığındılar.

Bu arada Osmanlı Filosu Komutanı Arap Ahmet dört kadirgâsını kurtarmak için Suriye kıyıları istikametinde Kıbrıs sularını terk etti. Böylece Venedik Filosu 4 yük gemisi ve 1700 kişilik piyade askerlerini rahatça Magosa Limanına çıkarmayı başardı.

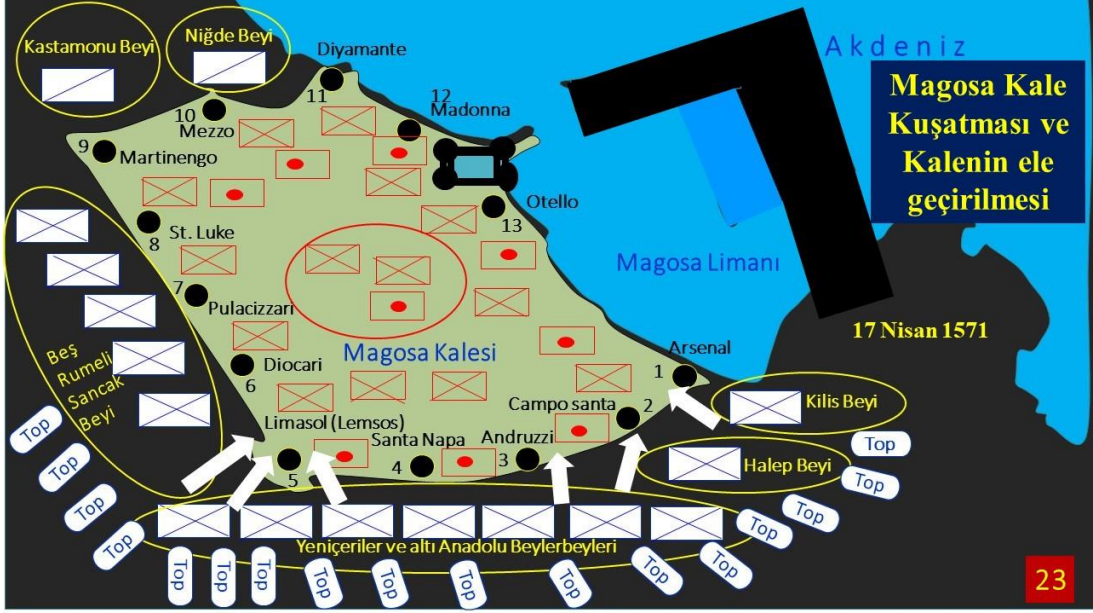
Bu tarihten sonra ilginç olaylar birbirini takip etmeye başladı. Silifke'den aldığı gıda maddeleriyle birlikte 300 kişilik askerini Kıbrıs'a getiren bir Osmanlı gemisi Quiri'nin gemilerini dost gemiler sanarak Kıbrıs'a doğru ilerlerken Venedikliler tarafından ele geçirildi. Çatışmada 200 Venedikli savaşçı öldürülürken, 300 kişilik Osmanlı askeri şehit edildi.

Üç gün sonra Kıbrıs'taki Osmanlı askerlerinin maaşını getirmekte olan bir gemi de Venediklilerin eline düştü. Venedik Filosu Magosa'da yaşayan kadın ve çocukları, kıymetli eşyalarıyla birlikte teslim alarak 16 Şubat 1571 tarihinde Ada'dan ayrılarak Hanya'ya döndü.

Art arda yaşanan bu olaylardan sonra Lala Mustafa Paşa İstanbul'dan donanmanın gönderilmesini istedi. Müezzinzade Ali Paşa komutasında 23 Mart 1571 tarihinde İstanbul'dan hareket eden donanmaya yiyecek, mühimmat, top, barut, kuşatma malzemesi ve hafif silah ve 2000 yeniçeriyle birlikte cebeci askeri bindirildi. Böylece Kıbrıs'taki Osmanlı Ordusunun rahatlaması sağlandı. Nisan 1571 ayı içerisinde Kıbrıs'ta Osmanlı Devleti'ne ait 103 kadirga toplanınca yarım kalan Magosa kuşatması hızlandırıldı. 17 Nisan'da kale gelen takviyelerle ablukaya alındı.

12 Mayıs 1571'de 74 toptan oluşan topçu birlikleri kale surlarına uygun mesafelerde Kalenin güney ve batı surlarını vuracak şekilde yerleştirildiler. Topçu birliğinin yoğun atışları başladı ve Magosa kuşatması yaklaşık üç ay sürdü. Magosa Kalesine yedi kez taarruz ederek ancak fethedilebildi.

01 Ağustos 1571 sabahı başlayan Taarruza, komutanlar ellerinde güzleriyle katılmaktaydılar. Bu tür muharebeler tarih boyunca savaşa katılan askerleri çoğurtmuştur. Kaleye Osmanlı Bayrağı çekildi. Bayrağın çekilişi Kıbrıs'ın fethedilmiş olduğunun ilanı anlamına gelmekteydi. Bayrağı gören Venedik Komutanı kale surlarına çektiği beyaz bayraklarla teslim olma işaretlerini vermiş oluyordular.

(S-24)- 01 Ağustos 1571 tarihinde Kıbrıs Osmanlı topraklarına katıldı. Aynı gün perdede görülen aşağıdaki anlaşma imzalandı:

01 Ağustos 1571 tarihinde Kıbrıs Osmanlı topraklarına katıldı

- ✓ Hacca giderken Venediklilerce yakalanan 50 Türk esiri geri verilecek.
- ✓ Kaledeki İtalyan aileleri, çocukları ve eşyalarıyla birlikte Girit'e gönderilecek.
- ✓ Beş kale topunun, üç komutan atının ve az sayıda hafif silahın Venediklilerle birlikte götürülmesine müsaade edilecek.
- ✓ Bunları götürmek üzere bir Türk Filosu refakatçi olarak verilecek.
- ✓ Şehirde kalacak yerli halkın mal ve canlarına dokunulmayacak, dinterinde özgür kalacaklar, istedikleri takdirde mallarıyla birlikte diledikleri ülkelere gidebileceklerdi.

Anlaşmanın imzalanmasıyla 02 Ağustos 1571 günü Lala Mustafa Paşa'nın emriyle şehre yeterli yiyecek ve içecek maddeleri gönderildi.

24

(S-25)- 3 kadirga, 10 karamürsel ve bir küçük yük gemisinden oluşan bir Osmanlı Filosu limana gelerek kadın ve çocuklara ait eşyaların yüklenmesine başlandı. 05 Ağustos tarihine kadar Venedik birliklerinin topları ve silahlarının gemilere bindirilme işlemi tamamlandı.

Kale Komutanı Bragadin şehrin anahtarını teslim etmek ve veda etmek üzere Lala Mustafa Paşa'nın otağına gitme müsaadesi istedi. Bu istek de kabul edildi. Bragadin akşam saat 21:00 sularında yanında Astorre Bagliano, Louis Martinengo, Jean Antonie Quirini ve öteki rütbeliler, 50 koruyucusu, 300 kişilik karma muhafız birliği olduğu halde Osmanlı Başkomutanının otağına geldiler.

Lala Mustafa Paşa, gelenleri büyük bir incelik ve içtenlikle karşıladı. Anlaşmaya rağmen tatsız olayları önlemek, Venediklileri Girit'e götürecektir Osmanlı Filosunun seyri sırasında bir Venedik saldırısına karşı güvence olmak üzere dönüşüne kadar Komutan Quirini'yi burada, yanında alkoyacağını bildirdi. Bragadin bu istek üzerine sert bir tutum göstererek; **“Bir Bey değil bir köpek bile alkoyamazsın”** diyerek çirkin bir karşılık verdi. Lala Mustafa Paşa çok sinirlendiği halde, sükûnetini koruyarak, bu sözlerin arkasından Hacca giderken esir olarak alıkonulan 50 Türk esirinin teslimini istedi.

Bragadin; **“Vire gecesi onların hepsini katletmişler”** diye cevap verdi. Bunun üzerine Lala Mustafa Paşa; **“O halde Vire'yi sen bozmuşsun”** dedi. 50 Türk esirinin kanına karşılık olarak oradaki 10 Venedikli komutanın başlarının vurulmasını emretti. Bunlarla birlikte Bragadin de idam edildi.

Gemiler boşaltılarak kadın ve çocuklar Ada'ya yerleştirildi. 4.000 Venedikli asker (forsa) esir olarak Türk donanmasına dağıtıldı. Böylece suçlular insanlık dışı eylemlerinin diyetini kanlarıyla ödediler. Dolayısıyla teslim anlaşması da yürürlükten kaldırılmış oldu.

Lala Mustafa Paşa, 9 Ağustos 1571 tarihinde görkemli bir törenle Magosa Kalesinden şehre girdi. Magosa Kalesi uzun ve kanlı bir mücadelenin ardından zapt edildi. 12.000 top mermisi, 43.000 taş gülle atarken Venedik topçusu cephaneye yetersizliği nedeniyle 4.600 mermi atabildi. Toplam 14,5 ay süren harekât hem insan gücü açısından hem de maliyet açısından Osmanlı Devleti'ne çok pahalıya mal olmuştu. 14,5 ay süren Kıbrıs Seferinde yaklaşık 50.000 zayıat verildi.

Kıbrıs'ın fethinden sonra 21 Eylül 1572'de Osmanlı Ordusu ağır zayıat vermiş olması nedeniyle, Sultan II. Selim Ada'daki Osmanlı asker sayısının ve onlara gelecekte destek verecek sivil nüfusun artırılması için bir zorunlu göç çıkardı. Ancak bu ferman aslında zorla yerine getirilecek zorunlu bir göç fermanı değildi.

Fermanın amacı; Kıbrıs'ta uzun süren savaştan dolayı boşalan köyleri ve çiftlikleri doldurmak, yıkılan binaları onarmak, bu işleri gerçekleştirecek zanaat sahiplerini, yani; ayakkabıcı, terzi, kumaş dokumacı, ipekçi, boyacı, imalatçı, semerci, nalbant, dülgere, taş kesici, inşaat ustası, kuyucu, kuyumcu gibi meslek sahibi olan kişilerden oluşması planlanmıştı. Seçilen bölgelerde yaşayan 10 aileden birinin gönderilmesi ve gideceklerin bu bölge insanları tarafından seçilmesi belirtilmekteydi. Bir başka deyişle seçimlerde gönüllülük esası öncelikli bir esasa bağlanmıştı.

1572 yılında çıkarılan bu fermana göre başlangıçta Karaman, İçel (Mersin), Bozok (Yozgat), Alaiyye (Alanya), Teke (Antalya) bölgelerinden gönderilmişti. İlk kafiyle 5720 ev halkı göç ettirilmiş. Takip eden yıllarda ise; Konya, Akşehir, Niğde, Kırşehir, Aydın, Çorum, Kayseri, Darende ve diğer illerden kafiyele halinde aileler gönderildi. Gönderilenlerin tamamının Türk ve Müslümanlardan oluşmaktaydı.

Kıbrıs 1 Ağustos 1571'de fethedilir.

Kale Komutanı Bragadin şehrin anahtarını teslim etmek için Lala Mustafa Paşa'nın otağına gider. Yanında Astorre Bagliano, Louis Martinengo, Jean Antonie Quirini ve öteki rütbeliler bulunmaktadır.

Lala Mustafa Paşa, gelenleri içtenlikle karşılar. Anlaşmaya rağmen tatsız olayları önlemek, Venediklileri Girit'e götürecek Osmanlı Filosunun seyri sırasında bir Venedik saldırısına karşı güvence olmak üzere dönüşüne kadar Komutan Quirini'yi Kıbrıs'ta yanında alıkoymağını bildirir.

Bragadin bu isteği sert tepki gösterir ve; "Bir bey değil bir köpek bile alıkoymazsın" diye karşılık verir.

Lala Mustafa Paşa çok sinirlendiği halde, sükûnetini koruyarak, bu sözlerin arkasından Hacca giderken esir olarak alınolan 50 Türk'ün teslimini ister.

Bragadin; «Vire gecesini onların hepsini katletmişler» diye cevap verince Lala Mustafa Paşa; "O halde Vire'yi sen bozmuşsun" der ve 50 Türk esirinin kanına karşılık olarak oradaki 10 Venedikli komutanın başlarının vurulmasını emreder. Bunlarla birlikte Bragadin de infaz edilir.

Kıbrıs, Türkler tarafından bu şekilde fethedilmiştir...

24A

(S-25)- Kıbrıs'ın fethedilmesinden Kıbrıs Barış Harekâtına kadar uzanan yol haritası nasıl gerçekleşti?

Ada'nın Kıbrıs Barış Harekâtına Kadar Uzanan Yol Haritası

Kıbrıs 1571'den 4 Temmuz 1878'e kadar sorunsuz bir yaşam sürdü.

4 Temmuz 1878'de Toprak bütünlüğü Osmanlı Devleti'nde kalmak üzere Ada'nın yönetimi İngiltere'ye bırakıldı.

Birinci Dünya Savaşı başladıktan sonra Osmanlı Devleti'nin Almanya'nın yanında savaşa katılmasıyla İngiltere tek taraflı olarak Kıbrıs'ı işgal ettiğini açıkladı.

Bu tarihten sonra Ada'da sorunlar Türkler aleyhinde sürekli değişim yaşandı. Rumlar Türklere karşı saldırılar başlattı. Bu saldırılar 1959 Zürih ve Londra Antlaşmalarına kadar devam etti.

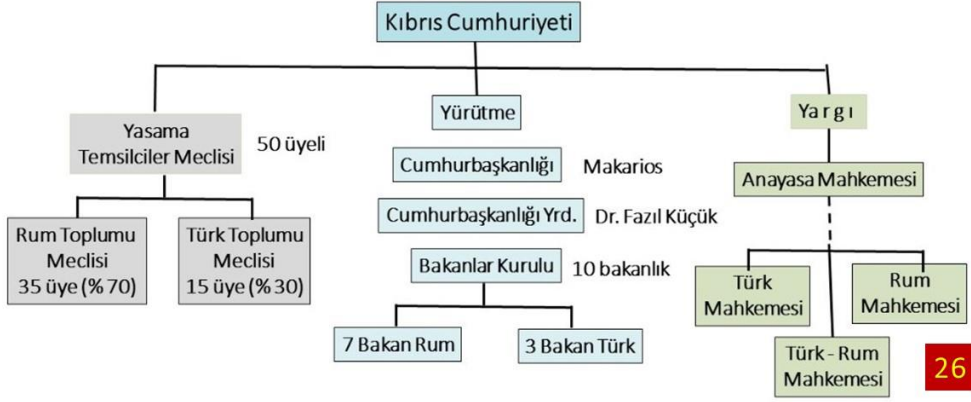
Zürih ve Londra Antlaşmasıyla İngiltere, Türkiye ve Yunanistan'ın Garantör Devlet statüsü altında iki toplumlu Bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti kuruldu.

Kıbrıs Türkleri üzerindeki baskılar 1955, 1963, 1964, 1967'de kanlı şiddet olayları yaşandı. 15 Temmuz 1974 de yapılan Nikos Sampson darbesiyle Türkiye Garantörlük hakkını kullanarak Ada'ya kuvvet çıkarmak durumunda kaldı.

25

(S-26)- Zürih ve Londra Antlaşmalarından sonra Kıbrıs Cumhuriyeti teşkilat yapısında görüldüğü gibi Rum ve Türk toplumu olmak üzere iki toplumlu bir cumhuriyet olarak ilan edildi. Hazırlanan Anayasaya göre teşkilat yapısında görülen idare ortaya çıktı.

Londra ve Zürih Antlaşmasıyla Kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin yapısı

(S-27)- Kıbrıs'ta şiddet olayları 1955-1959 yılları arasında artış göstermeye başladı. Bu dönem içerisinde köy ve kasabalarda 50'ye yakın bombalama, yangın, silahlı çatışma, gazete kapatma, saatli bomba patlatma, propaganda, patlayıcı madde depolama, ölümlerle tehdit ve 27 evin yakılması gibi olaylar meydana geldi. Bu olaylarda çoğu ağır olmak üzere 19 kişi yaralanırken 14 sivil öldürüldü. Sorunun; Türkiye, Yunanistan ve İngiltere arasında çözümlenmesi gerekiyordu. Oysa Yunanistan Ada'nın kendilerine devredilmesi isteniyordu. Baskılar basın yoluyla Kıbrıs'ta yaşayan Türklerin toplu olarak öldürülmesine kadar giden açıklamalar yapılmaktaydı. Araya İngiltere, ABD ve NATO girmesine rağmen sonuç alınamadı.

Başpiskopos Makarios, EOKA Tedhiş örgütünün içinde yer aldığı görülünce 9 Mart 1956'da Atlas Okyanusu'nda Madagaskar'ın kuzeyinde bulunan Seychelles adasına sürgüne gönderildi. Sürgün hayatı 3 yıl sürdü. 1957-1963 yıllarında Başbakanlık yapan İngiltere Başbakanı Harold Macmillan, EOKA Lideri Grivas'ın Kıbrıs'ı terk etmesi üzerine Makarios 8 Mart 1959'da Kıbrıs'a döndü.

Türkiye özerklik konusunun görüşülmesi için Ada'da tedhiş olaylarının durdurulması ve Enosis'e giden yolun kapanması gerektiği tezini savunmaktaydı. Ancak İngiltere özerklikten yana tavır takındığı için Lord Ridcliffe bir anayasa hazırlamakla görevlendirdi. Hazırlanan Anayasa taslağı İngiltere Hükümeti tarafından kabul edilerek 19 Aralık 1956'da kabul edildi.

Türkiye, ilhak, tedhiş olayları, Türkiye aleyhine yapılan yanıltıcı propagandalara ve benzer ayrımcılıklara karşı çıkmaktaydı. BM'ye götürülen bu düşünceler kapsamında BM'nin siyasi komisyonundan "**Kıbrıs uyuşmazlığını ilgili taraflar arasında görüşme yoluyla çözümlenmesi**" yönündeki tavsiye kararını kabul etmiş olmasına rağmen Genel Kurul'da 2/3 çoğunluk sağlanamadığı için teklif kabul edilmedi.

Sonuç olarak 1959 yılında imzalanan Zürih ve Londra Anlaşmaları aşağıda sıralanan neticeleri doğurdu:

Zürih Antlaşması (11 Şubat 1959)

Zürih Antlaşması Ada'nın taksim tezinden vazgeçerek Kıbrıs'ın bağımsızlığı tezinin Türkiye ve Yunanistan tarafından kabul etme anlaşmasıdır.

Londra Antlaşması (19 Şubat 1959)

Londra Konferansına Türkiye, Yunanistan ve İngiltere Başbakanları ile Kıbrıs Türk Toplum Lideri Dr. Fazıl Küçük ve Rum Toplum Lideri Başpiskopos Makarios'un katılımıyla imzalandı.

Bu Antlaşma İngiltere'nin Kıbrıs üzerindeki egemenliği sona ererken yetkilerin Kıbrıs Cumhuriyetine devrine dair kurulma antlaşmasıdır. İki antlaşma imzalanmıştır:

Birincisi: Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs Cumhuriyeti arasında yapılacak Askeri İttifak Antlaşması

İkincisi: Kıbrıs'ın bağımsızlığını, toprak bütünlüğünü ve anayasal düzenini güvenlik altına alan Garanti Antlaşmasıdır.

Böylece Zürih ve Londra anlaşmalarıyla Kıbrıs'ta statü değişti ve Kıbrıs'ın bağımsız bir Cumhuriyet haline gelmesine karar verilmiş oldu.

Güya "Enosis" ve "Taksim" tezleri yok olmuş ve barış tesis edilmişti!..

Kıbrıs Barış Harekâtı bu tarihten 15 yıl sonra icra edildiğini unutmayalım.

27

(S-28)- Kısaca 16 Ağustos 1960'ta kurulan bu anayasal düzeni; Türkiye, Yunanistan ve İngiltere garanti edecekti. Ada başka bir devletle birleşmeyecek ve taksim edilemeyecekti. Ada'da ayrıca güvenliğin sağlanması açısından müşterek bir askeri güç oluşturulacak ve bu güç yine Türkiye, Yunanistan ve İngiltere'nin Askeri İttifak Antlaşması çerçevesinde kurulacak ortak bir kuvvetle sağlanacaktı.

Kıbrıs Cumhuriyeti 16 Ağustos 1960'ta Kuruldu

Askeri ittifak antlaşmasına göre ortak güce; Türkiye 650, Yunanistan 950 kişilik kuvvet tahsis edecekti.

Kurulan bu anayasal düzeni garantör devletler ya topluca ya da tek başına müdahalede bulunacaktı.

Türklerin kültür, din ve özlük işlerini Türk Toplum Meclisi düzene koyacaktı.

Türkler evlerine ve kurumlarına Türk Bayrağı çekebileceklerdi.

Ulusal bayramlarını resmen kutlayabileceklerdi.

Kıbrıs'ta Rumcanın yanında Türkçe de resmi bir dil olarak kullanılabilirdi.

Ada Türkleri, kurulacak orduya % 40 oranında, güvenlik kuvvetlerine ise % 30 oranında katılacaktı.

28

(S-29)- Kıbrıs Cumhuriyeti ilan edildikten iki yıl sonra yeniden alevlendi. İlk adımı atan da aşağıdaki çizelgede görüldüğü üzere Cumhurbaşkanı Makarios oldu.

Kıbrıs Cumhuriyeti İlan Edildikten Sonra Yaşanan Olaylar Zinciri

30 Kasım 1963: Makarios'ın Kıbrıs Anayasasının 13. Maddesini askıya aldı

06 Aralık 1963 : Türkiye, Makarios'un Kıbrıs Anayasasının 13. Maddenin kaldırılmasını reddetti.

21 Aralık 1963: Rumlar tarihe Kanlı Noel adıyla geçen katliamları Lefkoşa'dan başlattı.

27 Mart 1964: Olayları nedeniyle Birleşmiş Milletler n Kıbrıs'a Barış Gücü gönderdi.

6 Haziran 1964: Türkiye Kıbrıs'a müdahale kararı aldı. ABD Başkanı Johnson Başbakan İnönü'ye mektup gönderdi ve görüşmeye için ABD'ye davet etti.

13 Haziran 1964: Başbakan İnönü Johnson'a cevabi mektup yazdı görüşmeyi kabul etti.

22-23 Haziran 1964: Başbakanı İsmet İnönü Kıbrıs meselesini Beyaz Saray'da Başkan Johnson ile görüştü.

9 Temmuz 1964: Rumlar Kıbrıs Anayasasını ve Türk mahkemesini lağvetti.

11 Temmuz 1964: Makarios, Türkiye'ye giden Rauf Denktaş'ı asi ilan ederek, Ada'ya döndüğünde tutuklanacağını ve yargılanacağını açıkladı.

İngiltere'de Agratur ve Dikelye üslerine oturarak kendilerini lüks ve sorunsuz bir yaşama ittiler.

29

(S-30, 30A)- 1963-1967 yılları arasında 47 ayrı merkezde çıkan olaylarda ve çatışmalarda 215 Türk vatandaş öldürüldü ve/veya şehit edildi. Çoğu ağır olmak üzere 42 vatandaş yaralandı. Köylü vatandaşların hayvanları acımasız bir şekilde katledildi. Çobanlar dövülerek bu işleri yapamaz hale getirdiler.

Bir süre Lefkoşa Türk Büyükelçiliği abluka altına alındı. 103 köy yakıldı. 30 bin (30.000) Türk Anayurdunda göçmen durumuna düşürüldü. Rastgele açılan makineli tüfeklerle yapılan taciz ateşleri köy halkını sokağa çıkamaz hale getirdi.

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Dr. Fazıl Küçük'ün evine silahlı saldırılar düzenlendi. Özel hastanelerde yatan hastalara kan verilmesi önlendi. Ardından boşaltıldı. Ev hayvanları yakıldı, 150 kişi köyü terk ederek başka köylere sığındı. Lefkoşe'de başlayan olaylar Larnaka'ya Limasol ve Baf'a da sıçradı.

Kaçırılan 21 kişinin cesedi bir hafta sonra bulundu. Ayvasıl köyünde 229 Türk rehin alındı, 45'i serbest bırakıldı. Gaziveren'de 500 Rum, 150 kişilik Türk Köyüne saldırdı. Çıkan çatışmada 5 mücahit şehit olurken 15 Rum öldürüldü. 400 Silahlı Rum Çamlıköy'e, 300 EOKA'cı Erenköy'e saldırdığında 6 mücahit şehit edilirken bölgedeki Erenköy'e çekildi.

Türk jet uçakları Adanın değişik bölgelerinde alçak uçuş, yüksek irtifada ses üstü uçuşlar yaparak Türk vatandaşlarına yanınızdayız mesajını verirken, Rumların da dikkatlerini çekiyorlardı. Değişik bölgelerde yüzlerce hayvan katledildi. Çobanlar ağır bir şekilde dövülerek serbest bırakıldı.

Yeşilirmak 4 gün boyunca tüfek ve makineli tüfek ateşleriyle taciz edildi. 6000 EOKA'cı BM Barış gücüne saldırarak silahlarını aldılar.

Kıbrıs'ta yukarıda anlatılan bu olaylar yaşanırken Türkiye Planlı bir harekât gerçekleştiremedi. Ancak hava kuvvetleri uçaklarını kullanarak halk üzerinde yaratılan baskıyı umuda dönüştürdü. Aynı zamanda Rumların ve onlara destek veren Yunanistan'ın da bazı geri adımlar atmasına engel olmaya çalıştı.

8 Ağustos 1964 tarihinde ana üslerinden kalkan Türk uçak pilotlarından biri de kol lideri Yüzbaşı Cengiz Topel idi. Cengiz Topel Güzelyurt Körfezi üzerinden Lefke istikametine doğru uçarken kıyıdaki Rum mevzilerinden açılan uçaksavar ateşlerine hedef

oldu ve uçağı vuruldu. Cengiz Topel paraşütünü zamanında açmayı başararak Lefke'nin kuzeyinde Gemikonağı mevkiindeki bu araziye paraşütü ile sağ olarak inmeyi başardı.

1963-1967 yılları arasında Kıbrıs'ta Yaşanan Olaylar

47 ayrı merkezde çıkan olaylarda ve çatışmalarda 215 Türk vatandaşı öldürüldü ve/veya şehit edildi. Çoğu ağır olmak üzere 42 vatandaşı yaralandı.

Vatandaşların hayvanları acımasız bir şekilde katledildi. Çobanlar dövülerek bu işleri yapamaz hale getirdiler.

Lefkoşa Türk Büyükelçiliği bir süre abluka altına alındı.

103 köy yakıldı. 30 bin (30.000) Türk Anayurdunda göçmen durumuna düşürüldü.

Rastgele makineli tüfeklerle yapılan taciz ateşleri köy halkını sokağa çıkamaz hale getirdi.

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Dr. Fazıl Küçük'ün evine silahlı saldırılar düzenlendi.

Özel hastanelerde yatan hastalara kan verilmesi önendi. Ardından boşaltıldı.

Lefkoşe'de başlayan olaylar Larnaka'ya Limasol ve Baf'a da sıçradı. Ev hayvanları yakıldı.

Gaziveren'de 500 Rum, 150 Türk'e saldırdı. Çıkan çatışmada 5 mücahit şehit olurken 15 Rum öldürüldü.

Köyden Kaçırılan 21 kişinin cesedi bir hafta sonra bulundu. Ayvasıl köyünde 229 Türk rehin alındı, 45'i serbest bırakıldı.

30

1963-1967 yılları arasında Kıbrıs'ta Yaşanan Olaylar

Türk jet uçakları Adanın değişik bölgelerinde alçak ve yüksek irtifa ses üstü uçuşlar yaparak Türk vatandaşlarına yanımızdayız mesajını verirken, Rumların da dikkatlerini çekiyorlardı. Değişik bölgelerde yüzlerce hayvan katledildi. Çobanlar ağır bir şekilde dövülerek serbest bırakıldı.

Yeşilirmak 4 gün boyunca tüfek ve makineli tüfek ateşleriyle taciz edildi. Halk sokaklara çıkamaz oldu.

6000 EOKA'cı BM Barış gücüne saldırarak silahlarını aldılar.

Kıbrıs'ta yukarıda anlatılan bu olaylar yaşanırken Türkiye Planlı bir harekât gerçekleştiremedi. Ancak hava kuvvetleri uçakları Ada üzerinde uçurularak yaratılan Rum baskısını umuda dönüştürdü. Hatta Rumlara destek veren Yunanistan'ın da bazı geri adımlar atmasını sağladı.

8 Ağustos 1964'te ana üslerinden kalkan Türk uçak pilotlarından biri de kol lideri Yüzbaşı Cengiz Topel idi. Cengiz Topel Güzelyurt Körfezi üzerinden Lefke istikametine doğru uçarken kıyadaki Rum mevzilerinden açılan uçaksavar ateşlerine hedef oldu. Cengiz Topel paraşütünü zamanında açmayı başararak Lefke'nin kuzeyinde Gemikonağı mevkiindeki sağ olarak indi.

30A

(S32)- Ardından da RMMO askerleri tarafından Hastanenin 500 metre kadar doğusunda bulunan ve Çiko Manastırı adıyla anılan RMMO karargâhına getirdiler. Manastırın üst katında bulunan odada saatlerce süren sorgulamalar sonunda İşkence ederek katlettiler.

(S-33)- 1955-1967 yılları arasında EOKA saldırılarına uğrayan Türk Köyleri.

1955-1967 Yılları arasında EOKA saldırılarına uğrayan Türk Köyleri

(S-34)- 1955-1967 yılları Kıbrıs Cumhuriyeti döneminde Türklerin Yoğun olarak yaşadıkları bölgeler, ana yerleşim bölgeleri, İngiliz üsleri

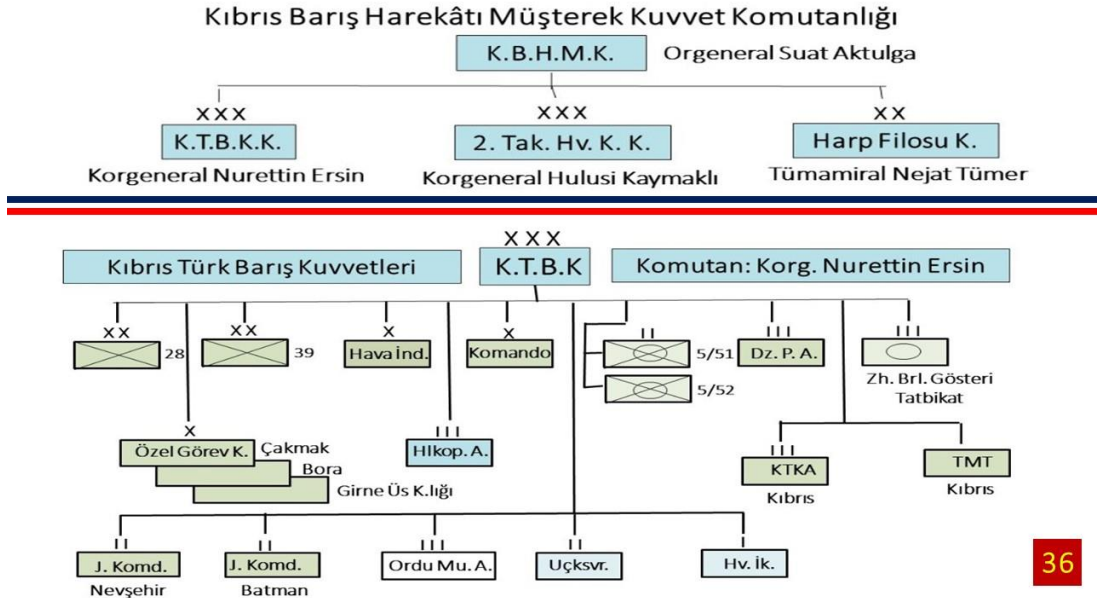

(S-35)- Değişik tarihlerde meydana gelen olayların Kıbrıs genelinde dağılımı

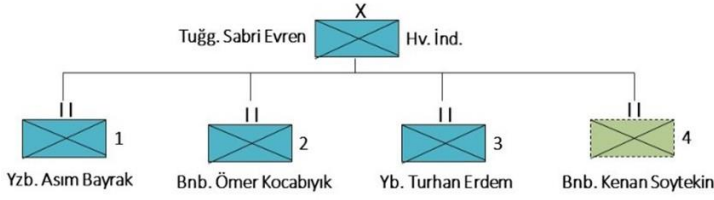

(S-36, 37, 38)- Türkiye Cumhuriyeti 15 Temmuz 1974'te yaşanan Nikos Sampson darbesinden sonra hangi ülkelerle karşı karşıya geldi? Tabii ki Zürih ve Londra Antlaşmasına dayanan garantörlük antlaşması çerçevesinde öncelikle İngiltere ve Yunanistan ile diplomasi trafiğine çıkıldı. Ardından ABD Dışişleri Bakanı Henry Kissinger ile de temaslarda bulunuldu. Temaslardan hiçbirinden olumlu bir sonuç alamayan Türkiye Başbakanı Bülent Ecevit Milli Güvenlik Kurulu ve Genel Kurmay Başkanlığının görüşlerini de aldıktan sonra Garantörlük Antlaşması çerçevesinde Kıbrıs'a çıkarma kararı alındı.

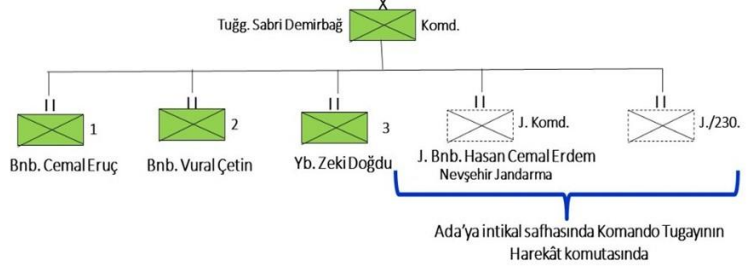
Türk Silahlı Kuvvetleri bu harekâtı hangi teşkilat ve kadro ile gerçekleştirdi? İşte o kuvvetlerin dökümü:

Hava İndirme Tugayı Muharip Unsurları

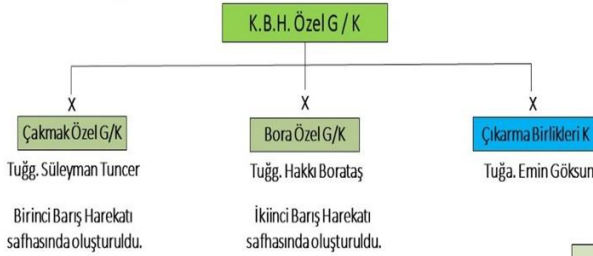

Komando Tugayının Muharip Unsurları

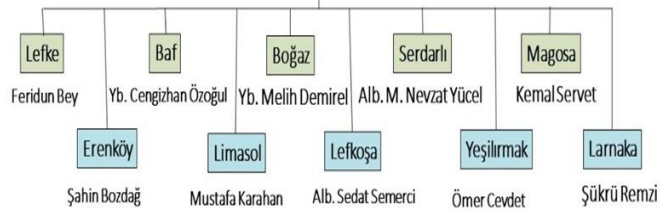
37

Kıbrıs Barış Harekâtı safhasında oluşturulan Özel Görev Kuvvetleri

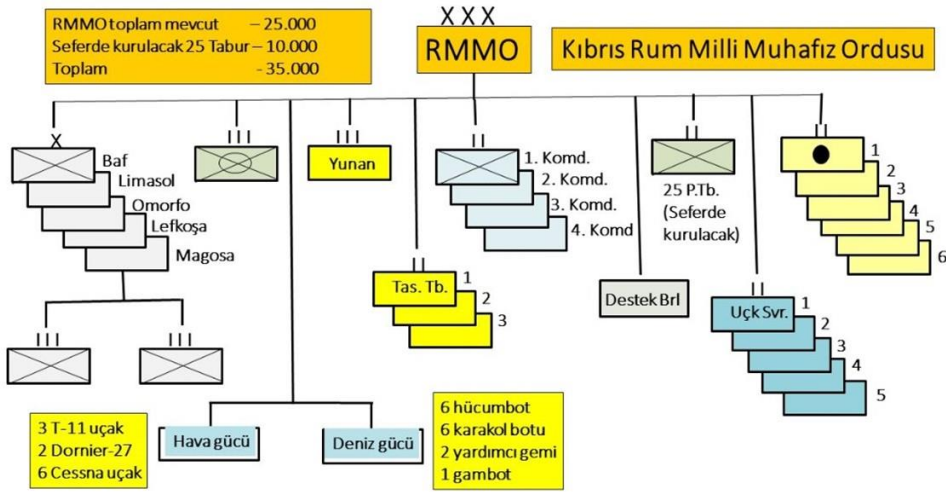
38

Kıbrıs Türk Mukavemet Teşkilatı -Sancaktarlıklar ve Sancaktarlar-

(S-39)- Kıbrıs'ta bu çıkarma kuvvetine karşı nasıl bir Rum kuvveti vardı? İşte onların teşkilat yapısı:

Rum Milli Muhafız Ordusunun Teşkilat Yapısı (1974)

39

(S-40, 41)- Savaş sadece muharebelerden ibaret değildir. Satranç oyununa benzer. Nerede, ne zaman, nasıl bir hamle yapılacağını iyi bilmek gerekir.

Japonların “Savaşı bilmeyen barışı da bilmez” diye bir sözlere vardır. Bunun tersini de söylemek mümkündür. “Barışı bilmeyen savaşı da bilmez”

Bu nedenle 15 Temmuz 1974 ile 06 Eylül 1974 tarihleri arasında yaşanan diplomasi trafiği ile Askeri Harekât alanında yaşanan olaylara da çok iyi bakmak ve bilmek gerekiyor. Aksi halde geleceğe yön veremeyiz. İşte o zincir...

Aslında hangi meslekten olursak olalım sadece günümüz tarihine değil herkesin en az 250 yıl öncesine dayanan tarihinin de sahibi çıkması ve bilmesi gerekmektedir. Tarihi, Türkçeyi, Matematik, Fizik ve Fen bilimlerini kaldırırsanız veya sürelerini kısıtlarsanız kolay kolay geçmişinize sahip çıkamazsınız.

Kıbrıs Barış Harekâtını Başlatan Olaylar Zinciri

15 Temmuz 1974: Kıbrıs Rum Radyosu, Cumhurbaşkanı Makarios'a karşı Yunan subayları tarafından darbe yapıldığı, Makarios'un öldürüldüğü ve yerine Nikos Sampson'un getirildiği duyuruldu. Oysa Makarios öldürülmemiş İngilizler tarafından kaçırılmıştı.

Başbakan Ecevit: “Kıbrıs'ta hiçbir oldu-bittiye müsaade etmeyiz. Türklerin haklarına el sürdürtmeyiz” şeklinde ilk açıklamasını yaptı. Afyonkarahisar'daki yurt gezisini yarıda keserek Ankara'ya döndü.

16 Temmuz 1974: İç çatışmalar devam ederken Türk toplumu Rumlar tarafından kontrol altına alınmaya başlandı. Makarios'un ölmediği, darbeden sonra bir İngiliz üssüne sığındığı ve İngilizler tarafından Ada'dan çıkarıldığı haberi alındı.

Bakanlar Kurulu alınacak önlemlerle ilgili toplandı ve kararlar alındı. TBMM acil toplantıya çağrıldı. Başbakan siyasi parti liderleriyle sorunları görüştü.

17 Temmuz 1974: Başbakan Ecevit Kıbrıs'taki gelişmelerle ilgili olarak Genelkurmay Başkanı ve kuvvet komutanlarıyla bir görüşme yaptı. Ardından ABD Ankara Büyükelçisi Macomber'i kabul ederek görüştü. Akşam saatlerinde Garantör Devlet olan Londra'ya hareket etti.

40

18 Temmuz 1974: Başbakan Ecevit, İngiltere Başbakanı Harold Wilson'la üç buçuk saat süren bir görüşme yaptı. Olumlu bir cevap alamadan ayrıldı. Ecevit aynı gün ABD'nin özel temsilcisi ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı Jozef Sisco ile de görüştüktan sonra Türkiye'ye döndü.

19 Temmuz 1974: Bakanlar Kurulu Kıbrıs'taki son gelişmeleri değerlendirdi ve Kıbrıs'a müdahalede konusunda TBMM'den yetki talebinde bulundu ve nihai kararı vermek üzere Genelkurmay Başkanlığında olası harekât brifingini aldı.

ABD özel temsilcisi Sisko, İngiltere ve Yunanistan görüşmesinden sonra Türkiye'ye geldi ve Başbakan Bülent Ecevit ile bir görüşme daha yaptı. TBMM, hükumete, Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesi konusunda hükumete yetki verdi.

20 Temmuz 1974: Türk Silahlı Kuvvetleri Kıbrıs Barış Harekâtını planladığı gibi gerçekleştirmeye başladı. Girne kıyılarına çıkarma yaparken, Girne-Lefkoşa yolunun doğusuna hava indirme, batısına uçar birlik harekâtı ile komando birlikleri havadan indirilmeye başlandı. Böylece Girne-Lefkoşa karayolu kontrol altına alındı. Tümenler Mersin Limanında plana uygun olarak yüklemelere ve intikale devam etti.

21 Temmuz 1974: Girne kıyılarına çıkan birliklerle Beşparmak Dağları güneyine inen birlikler bölgelerindeki Rum direnmelerini kırarak birleşmeyi sağladılar. Türkiye'nin 14 ilinde sıkıyönetim ilan edildi. Kıbrıs'taki Yunan Alayı, Kıbrıs Türk Alayına saldırdı. Ancak saldırı Türk Kuvvetler Alayı tarafından püskürtüldü. Trakya ve Ege bölgesinde askeri teyakkuz durumu en üst seviyeye çıkarıldı. **41**

(S-42)-Batılı, müttefik ve garantör devletler, Türkiye'nin bu çıkarma ve kara harekâtının yapamayacağını tahmin etmekteydiler. Hatta 1964 yılında olduğu gibi mevcut deniz ve hava vasıtalarının yetersizliğinden dolayı Türkiye'nin Kıbrıs'a kadar gidebileceklerini ama çıkarmayı yapamayacağını düşünmekteydiler. Oysa planda sadece çıkarma yoktu. Kara, Deniz, Hava'dan oluşan üçlü kuvvet harekâtı vardı.

(S-43)- Türkiye Başbakanı Bülent Ecevit uluslararası düzeyde yaptığı bütün temaslardan ve girişimlerden sonuç alamadı ve eli boş döndü. Garantör devletlerden Yunanistan ve İngiltere ile ABD ve NATO dahil Adeta herkes Kıbrıs'ta yaşanan katliamları normal karşılamaktaydı. 15 Temmuz tarihinden itibaren Hükümetin verdiği siyasi direktif çerçevesinde hazırlıklarını tamamlayan Türk Silahlı Kuvvetleri 19/20 Temmuz gecesi çıkarma gemileriyle Anadolu kıyılarından Kıbrıs'a doğru yola çıktılar.

Çıkarma kuvvetlerini havadan destekleyecek olan birlikler üslerinde alarm nöbetinde beklemekteydiler.

Çıkarma kuvvetleriyle birleşmeyi gerçekleştirecek olan Hava İndirme Tugayı her türlü hazırlığını yapmış olarak Kayseri Erkilet Üssünde hazır beklemekteydi.

Çıkarma planına uygun olarak sabahın erken saatlerinde kıyıya yanaşan donanmanın çıkarma gemileri Girne Sahillerine çıkmaya başlarken, şafakla birlikte Hava Kuvvetleri Komutanlığının uçakları planlanan hedefleri vurmaya yani bombalamaya başladı.

Bombardımanın ardından Hava İndirme Tugayı Beşparmak Dağlarının güneyine havadan indirme harekâtına başladı.

Mersin Taşucu bölgesinde bulunan helikopterler ise Komando Tugayına bağlı kara komando birliklerini helikopterlerle uçar birlik harekâtına başlattı. Mevcut helikopter sayısı bir taburu tek seferde atabilecek/indirebilecek güce sahipti.

Artık cin şişeden çıkmıştı. Onu hiçbir güç ne engelleyebilir ne de durdurabilirdi.

(S-44, 45, 46, 47)-Türk birliklerinin Mersin limanından, Kayseri'den, Silifke'den hareket ettiklerini teknoloji kolaylıklarından yararlanarak yakından takip eden İngiltere, ABD, Sovyet Rusya, Yunanistan, NATO, BM ve harekâtın seyrini merakla takip eden diğer odaklar viskilerini, pipo ve puro eşliğinde içip kahkahalar atarak sohbet eden dünya liderleri aniden çıkarmanın gerçekleştiği haberini almalarıyla birlikte hareketlenmeye başladı.

Türkiye'nin kullandığı savaş vasıtaları slaytlarda görülen vasıtalar. Hiçbirisi Başbakan Bülent Ecevit'i sanki dinlememiş gibi oldular... İnanmadılar... Kendileri gibi kaypak zannettiler... İngiltere, Yunanistan, Birleşmiş Milletler NATO hepsi birden hareketlendiler. Ama nafile cinin şişeye girmesi mümkün değildi.

C-130 nakliye uçağı (4 motorlu)

C-160 nakliye uçağı (2 motorlu)

C-47 nakliye uçağı (2 motorlu)

UH-1G/M Helikopteri

44

45

C-47 nakliye uçağına binmek için bekleyen paraşütçüler

46

Nakliye uçaklarından atlayan Hava İndirme Tugayının askerleri

47

(S-48)- Kıbrıs'ı kontrol eden **iki önemli güç** vardı: **Birincisi** Adanın güneyinde Limasol ve Larnaka'da bulunan İngiliz Üsleriyle Adanın tam ortasına yerleşmiş BM Barış Gücü bulunmaktaydı. **Bir de** Yunanistan destekli Rum Milli Muhafız Ordusu.

Başbakan Bülent Ecevit'in koşuşturmasını ve Türk tezlerini kulak arkasına atanlar, Türk Silahlı Kuvvetlerinin Kara, Deniz ve Hava güçleriyle Kıbrıs sahillerine çıkarmaya, Beş parmak dağları güneyine hava indirme ve uçar birlik harekâtı ile inmeye başlayınca **ilk yaptıkları iş BM Güvenlik Konseyini acil olarak toplantıya çağırdılar** ve sorunu tartışmaya başladılar. Toplantının sonunda BM Güvenlik Konseyi 20/21 Temmuz 1974 gecesi taraflara **“ateşkes”** çağrısında bulundu.

Güvenlik Konseyinin verdiği ateşkes çağrısına ilk tepki Yunanistan'dan geldi:

Ateşkese Türk birliklerinin Kıbrıs'tan çekilmesi kaydıyla uyacağını bildirdi.

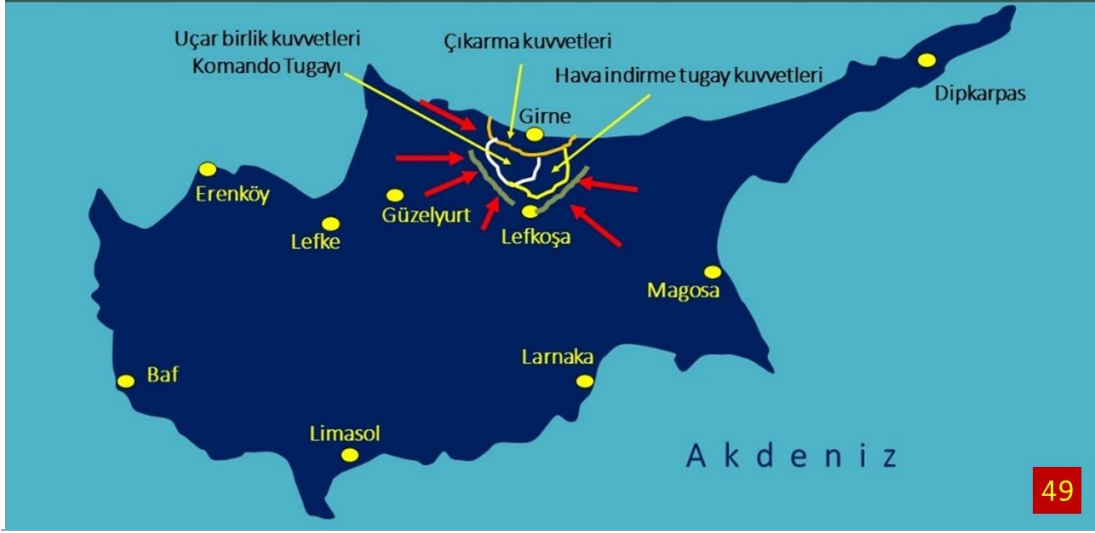
Türkiye ise çıkarma harekâtının hukuki temelini teşkil eden Anayasal düzenin tekrar sağlanması ve **barışın yeniden kurulması amacı gerçekleşmedikçe** askeri birliklerini Kıbrıs'tan geri çekmeyeceğini açıkladı.

Harekâtın ikinci günü durum Yunanistan ve Rum Milli Muhafız Alayı ve Rumlar aleyhine gelişme gösterince Yunanistan, Türkiye'nin bu haklı isteği karşısında, 22 Temmuz 1974 günü saat 17:00'de ateşkese koşulsuz olarak kabul ettiğini açıkladı.

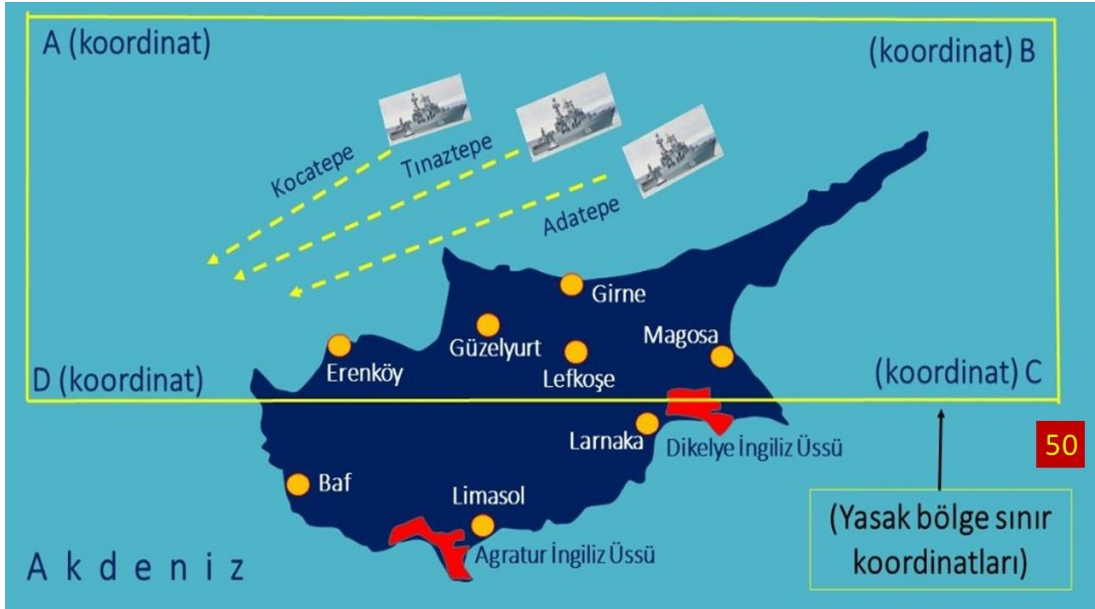
(S-49)- BM Güvenlik Konseyi “Ateşkes” ilan ettiğinde Ada’ya çıkan Türk birliklerinin durumu haritada görüldüğü gibi dar bir alana sıkışmış durumdaydı. Çıkarma Birliklerimizin çoğu henüz Ada’ya çıkmamıştı. 1915’te Gelibolu Cephesinde 8,5 ay devam eden savaşta sadece bir kez “Ateşkes’e” başvuran İngiltere hile ile aldığı Kıbrıs’ta yaşananları görmezlikten geliyordu. Krizin kaldırılması için İngiltere’ye kadar giden Türkiye Başbakan’ı Bülent Ecevit’e en küçük bir destek çıkmaz iken, Türkiye’nin başarısını görünce daha fazla ilerlemesini hazmedemiyordu.

BM Güvenlik Konseyi 20-21 Temmuz 1974 tarihinde ateşkes ilan ettiğinde Türk Birliklerinin ayak bastığı yerlerin yaklaşık sınırlar ve alınan savunma tedbirleri

(S-50)- Ankara'da bulunan ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı Sisco Ankara'dan Atina'ya gitti. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kıbrıs'taki çatışmalar için ilan edilen ateşkesi Başbakan Bülent Ecevit, bir gün sonra uymayı kabul etti. Ardından da Yunan Radyosu Yunanistan'ın da ateşkesi kabul ettiğini duyurdu.

Bu arada alınan bir istihbarat ile Atina'dan Baf'a giden bir Yunan Deniz Konvoyu haberi üzerine bölgeye intikal ettirilen üç deniz muhribine ve Türk Hava Kuvvetlerine müdahale emri verilince dikkatler Baf bölgesine çekildi. Zaten haritada görülen ve A-B-C-D olarak anılan bölge hava ve deniz sahasına NOTAM verilmişti. Hava Kuvvetlerine mensup uçaklar bu koordinatlar içerisinde hareket eden bu gemileri de yanlışlıkla bombaladı ve Kocatepe Muhribinin batırılmasına sebebiyet verildi. Bu durum Barış Harekâtının en hazin safhasını oluşturdu.

(S-51, 52, 53)- Ateşkesten sonra başlatılan Diploması krizi nasıl başladı, nasıl bitti ve sonuç ne oldu?

Diploması Savaşı Nasıl Başladı? Nasıl Bitti? Sonuç Ne oldu?

22 Temmuz 1974: Ecevit, Kıbrıs'taki son durumu açıklamak için yaptığı basın toplantısında; "Artık Kıbrıs'ta Türkiye'nin etkin biçimde, varlığı bir daha ortadan kaldıramayacak, tehdit edilemeyecek ve sarsılamayacak ölçüde yerleşmiş bulunmaktadır" diye durumu özetledi.

23 Temmuz 1974: Ecevit, TBMM üyelerini Kıbrıs'taki son durum hakkında bilgilendirdi. Yunanistan'da Askeri Cunta hükümeti istifa etti. Yerine sivil hükümetin kurulması için Konstantin Karamanlis Paris'ten göreve çağrıldı. Kıbrıs'ta Yunan subaylarının önderliğinde yapılan darbenin baş sorumlusu Nikos Sampson istifa etti, yerine Glafkos Kliridis atandı.

24 Temmuz 1974: Kocatepe Muhribinin harekâtın ikinci gününde batırıldığı açıklaması yapıldı.

25 Temmuz 1974:; Türkiye, Yunanistan ve İngiltere garantör devlet statüsü Kıbrıs konusunda yapılacak barış görüşmelerine katılmak üzere Cenevre'ye gitti. Türkiye'yi Dışişleri Bakanı Turan Güneş temsil etti. Harekât esnasında kaybolan 242 askerden çoğunun kurtarıldığı kayıp sayısının 16'ya indiği açıklandı. **51**

26 Temmuz 1974: Toplantıda Yunanistan Dışişleri Bakanı Yorgo Mavros, Türk birlikleri ateşkes kararının alındığı 22 Temmuz'daki sınırlara çekilmediği sürece toplantıya devam etmeyeceğini ve Kıbrıs'a asker sevkiyatının durdurulmasını istedi.

Milli Güvenlik Kurulu, Kıbrıs'ta Türklerin güvenliklerinin ihlaline devam edilmesi halinde gerekli olan her türlü kararın alınması için Hükümete tavsiye kararı verdi.

28 Temmuz 1974: Cenevre'de üçlü görüşmeler tekrar başlatıldı.

30 Temmuz 1974: Taraflar yürüttükleri görüşmeleri anlaşmayla sonuçlandırdılar ve yeniden toplanmak üzere ülkelerine döndüler. Türkiye'ye dönen Dışişleri Bakanı Turan Güneş; "Somut önerilerimizin hepsini kabul ettirdik" diye açıklama yaptı.

31 Temmuz 1974: Avrupa Konseyi, Türkiye'nin Kıbrıs davasındaki haklılığını oybirliği ile kabul etti.

01 Ağustos 1974: Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kurt Waldheim Güvenlik Konseyine verdiği raporda; Lefke, Limasol, Baf, Larnaka ve Magosa bölgelerinde bulunan Türk Toplumunun yerleşim yerleri Kıbrıs Rum Ulusal Muhafız Gücü tarafından işgal edildiğini açıkladı.

Hükümet, Kıbrıs Türk toplumunun ihtiyaç duyduğu yardım ve yatırımlara başladı. **52**

03 Ağustos 1974: Atina; Türkiye'nin Kıbrıs'ta ilan edilen ateşkesi ihlal ettiğini öne sürdü ve arkasından "Bu böyle devam ederse Cenevre Anlaşmasının geçersiz sayılacaktır" diyerek açıkladı.

04 Ağustos 1974: Yunanistan'm dün yaptığı açıklama karşılık olarak Başbakan Bülent Ecevit; "Cenevre Anlaşmasının tüm maddelerine uyulmaması halinde 8 Ağustos 1974 tarihinde başlayacak olan ikinci tur görüşmelere Türkiye katılmayacaktır" açıklamasını yaptı.

08 Ağustos 1974: İkinci tur Cenevre görüşmeleri başladı.

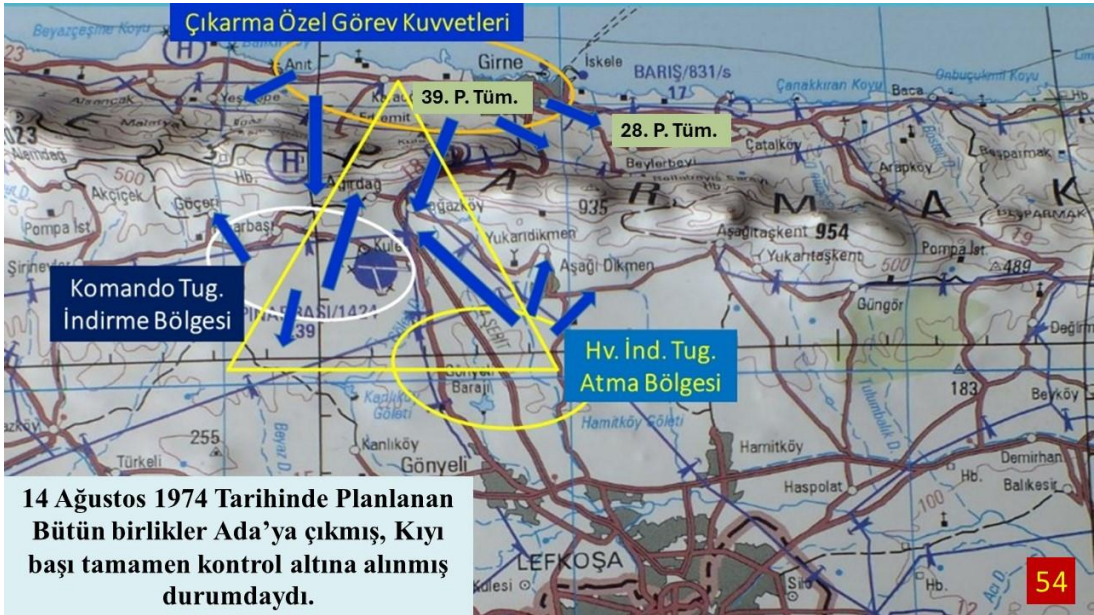
12 Ağustos 1974: İngiltere Kıbrıs'taki üslerinde bulunan 10.000'den fazla kara ve hava sınıfına mensup askerinin sayısını artırarak yeni birlikler gönderdi. Bu arada Nepalli askerlerden oluşan 10. Gurka birliğini de Kıbrıs'a gönderdi.

13 Ağustos 1974: Rum Ulusal Muhafız Ordusunun Yunanistan'dan gelen modern silah ve zırhlı araçlarla takviye edildiği haberi alındı. Cenevre'de Türkiye, Yunanistan ve İngiltere Dışişleri Bakanları arasında yürütülen görüşmelerden bir sonuç alınmadı ve gece yarısından sonra toplantı dağıldı.

14 Ağustos 1974: Türk Silahlı Kuvvetleri saat 05:30'da Kıbrıs'ta ikinci harekâta başladı. 28. ve 39. Piyade Tümenleri Magosa istikametinde, Türk Kuvvetler Alayı ve bazı komando birlikleri Lefkoşa bölgesinde, diğer Komando ve Hava İndirme Tugayları Tnk. Tb. ile Güzeluyurt-Lefke istikametinde ilerlemeye başladılar.

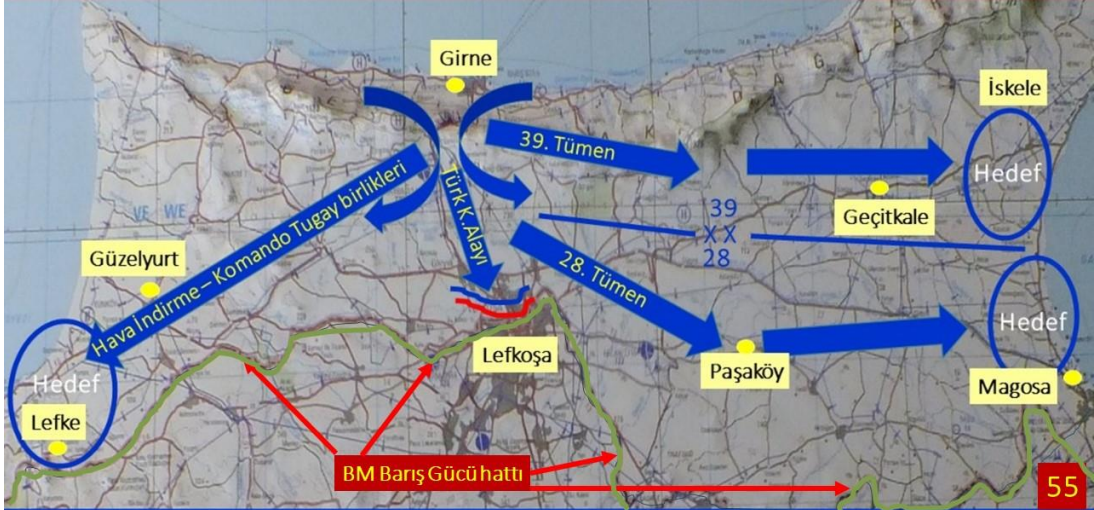
53

(S-54)- 14 Ağustos 1974'te Kıbrıs'a çıkan birliklerin durumu slaytta görüldüğü gibiydi.

(S-55)- 14 Ağustos 1974'te buldukları bölgeden harekete geçen Türk Silahlı Kuvvetleri Kıbrıs Barış Kuvvetleri birlikleri planda verilen görevleri yerine getirmek üzere 2'nci harekâta başladılar.

14 Ağustos 1974 günü saat 05:30'da Kıbrıs Barış Harekâtının İkinci safhası başladı

Bu kroki; Kıbrıs Barış Harekâtının ikinci safhasında 14-16 Ağustos 1974 tarihleri arasında Kıbrıs Barış Kuvvetleri Komutanlığı Birliklerine verilen hedefler ve taarruz istikametleri ile nihai hedefleri göstermektedir.

(S-56, 57)- İkinci Barış Harekâtı devam ederken yaşanan gelişmeleri de özellikle incelemek gerekir. Çünkü günümüz harplerinde bu bilgi ve belgeler askerî harekâtın en önemli unsurlarıdır. İnceledikten sonra yorum sizlere ait.

İkinci Harekâtın Sonra Yaşanan Gelişmeler

Harekât devam ederken Yunanistan NATO'nun askeri kanadından çekildiğini açıkladı.

15 Ağustos 1974: Doğuya doğru ilerleyen birlikler Magosa'yı ele geçirerek denize ulaşıırken, Batıya doğru ilerleyen birlikler Lefke'ye doğru ilerlemeye devam etti.

16 Ağustos 1974: Güzelyurt ele geçirildi. Gaziveren'den sonra Lefke kontrol altına alındı ve kuzeybatıda Omorfo Körfezinde denize ulaşıldı.

17 Ağustos 1974: BM Güvenlik Konseyinin aldığı ateşkes saat 19:00'da yürürlüğe girdi. Ayrıca; Kıbrıs konusunda Cenevre barış görüşmelerinin yeniden başlatılmasını istedi. Fransa'nın öncülüğünde hazırlanan Ada'da uluslararası anlaşmalar dışında bulunan kuvvetlerin geri çekilmesini kabul etti.

19 Ağustos 1974: ABD Kıbrıs Büyükelçisi Roger Davies Kıbrıslı Rumlar tarafından öldürüldü. Atlılar köyünde 57 Kıbrıs Türk'ü Rumlar tarafından hunharca katledildi.

20 Ağustos 1974: Büyükelçi Roger Davies'in öldürülmesi üzerine ABD Dışişleri Bakanı Henry Kissinger, yaptığı basın toplantısında; "Ülkesinin Kıbrıs politikasının Amerikan aleyhtarı gösteriler ve NATO'dan çekilme tehditleriyle değişmeyeceğini ve Kıbrıs bunalımının Yunan subaylarının Ada'da giriştiği darbe sonucu başladığını" bildirdi.

Bu bildiri Kıbrıs konusunda ABD'nin en doğru açıklaması olmuştur.

56

21 Ağustos 1974: 13 Türk gazetecinin önce Kıbrıs'ta kaybolduğu ardından bu gazetecilerin esir alındığı belirtildi.

23 Ağustos 1974: Lefkoşe'nin Rum kesiminde esir bulunan 13 gazeteciden 11'i serbest bırakıldı. İki gazeteci yaralı olduğu için tedavi altında oldukları açıklandı. Toplu görüşmelere ara verildi.

25 Ağustos 1974: BM, ABD, İngiltere, Yunanistan ve Türkiye diplomatik temaslara devam ettiler.

26 Ağustos 1974: Rumlar tarafından esir alındıktan sonra vurulan Gazeteci Adem Yavuz yaralı olarak serbest bırakıldı. Türkiye'ye getirildikten sonra Adana'da tedavi gördüğü hastanede öldü.

01 Eylül 1974: Atlılar köyünde 40, Yeşilova köyünde 18, Muratağa ve Sandallar köylerinde 89 olmak üzere 147 Türk vatandaşı Rumlar tarafından toplu olarak katledildi ve toplu mezara gömüldüler

04 Eylül 1974: Taşkent köyü halkına yönelik bir katliam daha yapıldığı, Çoğunluğu köy erkeklerinden olmak üzere toplam 82 Türk'ün makinalı tüfeklerle taranarak katledildiği haberi alındı.

06 Eylül 1974: Lefke-Yeşilırmak arasındaki bölgeden Rumların tamamen çekilmesi üzerine bu bölgenin kontrolü Türklerin eline geçti. Mücahitler ile Türk Barış Gücü unsurları burada da birleşmeyi gerçekleştirdi. Böylece Kıbrıs Barış Harekâtı sonunda ulaşılan sınırlar bugünkü BM Barış Gücünün kontrolünde olan ara bölge ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin sınırlarına ulaşılmış oldu.

57

(S-58)- Kıbrıs Barış Harekâtının ikinci günü hazin bir olay yaşandı. Kıbrıs kuzeyinde devriye gezerken Hava Kuvvetleri ve Deniz Kuvvetleri Koordinasyon merkezinde iletişim eksikliği yüzünden kendi uçaklarımız 21 Temmuz 1974 günü saat 13:30-17:30 saatleri arasında Kocatepe Muhribini batırdılar. Gemiyle birlikte 54 personelimiz Akdeniz'in sularına gömülerek şehit oldular.

(S-59)- Bu harekâta dünya çapında birbiri ardına ilginç olaylar da yaşanmadı değil!.. ABD'nin Dışişleri Bakanı Henry Kissenger harekattan yıllar sonra sarf ettiği bir cümlelik açıklama bizleri uzun süre düşündürdü.

Henry Kissenger'in konuşmacı olarak katıldığı bir toplantıda, bir gazetecinin;
"Biz neden büyük bir ülkeyiz?" soruna
Henry Kissenger şöyle cevap veriyor:

"Biz büyük bir ülkeyiz!..
Çünkü biz içimizdeki hainleri bulup yok ediyoruz.
Başkalarının hainlerini alıp yetiştiriyoruz ve kahraman olarak ülkesine geri
gönderiyoruz."

Bundan daha açık bir söz olabilir mi?
İster müttefik olun ister olmayın, onlar için fark etmiyor...
Hiç ummadığınız anda ne müttefiklik kalır ne de dostluk.
ABD-Türkiye, Almanya-Türkiye, İngiltere-Türkiye, Fransa-Türkiye ve diğer emperyalist
amaç peşinde koşan ülkeleri şu an içinde bulunduğumuz dönemde yaşayarak
görmekteyiz. 59

(S-60)- Haklılığımızı görmek ve göstermek açısından özellikle 1955-1967 yılları arasında EOKA Terör Örgütü ve Rum Milli Muhafız Ordusunun (RMMO) Kıbrıs Türk Halkına yönelik yaptığı eylemler çok önemli olaylardır. Aşağıda sıralanan eylemler sonunda toplam 88 büyük olay yaşanmış ve 281 Silahsız sivil Türk Vatandaşı öldürülmüş, çoğunluğu ağır yaralı olmak üzere 120 Türk yaralanmıştır.

1955 - 1967 Yılları Arasında EOKA ve Rum Milli Muhafız Ordusunun Yaptığı Eylem ve sonuçları					
Yıllar	Olay sayısı	Mekân	Ölü	Yaralı	Açıklamalar
1955	8	Lefkoşe, Magosa, Baf		1	Bombalama, taciz, yangın, silahlı saldırı
1956	14	Lefkoşe, Magosa		5	Tevkif, taciz, bombalama, patlama, yangın, yetkisiz arama ve alıkoyma
1958	19	Baf, Larnaka, Lefkoşe, Magosa,	13	4	Bombalama, tehdit, yangın, taciz ateşi, işyeri tahrip,
1963	15	Lefkoşe, Erenköy, Limasol, Larnaka	31	17	Akritis planını uygulama, taciz, dayak, köy yakma ve boşaltma, hastane boşaltma, toplu gömü, hayvan katli
1964	22	Limasol, Lefkoşe, Lefke, Erenköy, Yeşilirmak	204	84	Pusu, köy basma, taciz, rehin alma ve katliam, uçak düşürme, bombalama, yol kesme, arama ve alıkoyma
1965	2	Bağlıkölü	8	3	Bağlıkölü, Kocatepe
1966	4	Yeşilirmak,			4 gün boyunca köy Rumlar tarafından ateş altında tutuldu, evlerinden çıkamadılar
1967	4		25	6	6000 EOKA'cı BM Barış gücü karargahını basarak silahlarını aldılar, 10 bin kişiyle gece köylere girip halkı baskı altında tuttular
Toplam	88	Kıbrıs geneli	281	120	60

(S-61)- 20 Temmuz 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı öncesinde ve sonrasında yaşanan toplu katliamlarda ise 303 kişi çocuk, genç, yaşlı demeden RMMO tarafından acımasızca katledilerek toplu mezarlara gömüldüler. Bu vatandaşların tamamının kimlikleri ve nerelerde defnedildiği "Kıbrıs Tarihi, Kıbrıs Barış Harekâtı ve Sonrası" isimli kitapta ayrıntılı olarak yazılıdır. Okunması gereken anılar ise bu anlattıklarımızın en önemli tamamlayıcısıdır.

1974 Kıbrıs Barış Harekâtı Öncesi ve Sonrasında Yaşanan Katliam Sonuçları

Tarih	Mekân	Şehit	Açıklamalar
20.7.1974	Alemonya/Larnaka	13	Silahsız Türk vatandaşları katledildi
21.7.1974	Lefkoşe, Baf, Magosa, Limasol, Güzelyurt	61	Rumlar tarafından değişik bölgelerde katledilen Kıbrıslı Türkler
15.8.1974	Atlılar/Gazimağusa	40	Rumlar tarafından toplu olarak katledildiler
15.8.1974	Yeşilova/Baf	18	Rumlar tarafından toplu olarak katledildiler
15.8.1974	Muratağa ve Sandallar	89	Rumlar tarafından toplu olarak katledildiler
15.8.1974	Taşkent/Larnaka	82	Rumlar tarafından kurşuna dizilerek katledildiler
Toplam		303	61

(S-62)- Kıbrıs Barış Harekâtı döneminde Rumlar çok sayıda köyü basarak buralarda yaşayan silahsız halkı toplayarak, aç ve susuz bırakarak, tuvalete dahi çıkış izni verilmeyerek insanın hayal edemeyeceği işkenceler yaparak Limasol, Larnaka ve Baf bölgesinde esir alarak esir kampı oluşturmuşlardı. Barış Harekâtı tamamlandıktan ve Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) Ada'da güvenliği sağladıktan sonra Dr. Rauf Denктаş ve Dr. Fazıl Küçük, TSK komutanlarıyla görüşmek suretiyle esir tutulan toplam **3216 kişiyi esaretten kurtarmışlardır**. Rumlar bunları da katledebilirlerdi ama TSK'nın Harekâtının Güneye doğru genişlemesinden endişe duydukları konusu ağır bastığı için üç aydır işkence altında esir hayatı yaşayan bu insanların esaretten kurtarılmasını sağlamışlardır.

Aynı slaytın altında yer alan bir de **Kayıp Türkler** ve Kayıp Rumların durumu da önem arz etmekteydi. Kıbrıslı Türklerin çeşitli şekillerde katledilenlerinin dışında azımsanamayacak miktarda kayıp Türkler konusu ilk kez 21 Aralık 1963 tarihinde **Kanlı Noel** olaylarıyla ortaya çıktı.

21 Eylül 1963 ile 30 Temmuz 1974 tarihleri arasında 500'den fazla Türk kayboldu. Takip eden yıllarda bu sayı 803'e çıktı. Kaybolan bu Türklerden hâlâ 211'inin akıbeti bilinmemektedir. Bu kayıp Türklerin listesi BM raporlarında da yer almaktadır.

Kıbrıs'ta Türklerin yanında Rumların da kayıplarının olduğu iddia edilmektedir. Rumlar, kayıp olan kendi soydaşlarının sayısının 1619 olduğunu belirtmektedir. Ancak bu kayıp Türkler ile kayıp Rumlar arasında çok ilginç önemli bir fark bulunmaktadır.

Her şeyden önce çizelgeler sadece Kıbrıs'ta yaşayan Rum ve Türklerin kayıp sayısını göstermektedir. Kıbrıs Barış Harekâtı nedeniyle adı geçen çizelgeler Türk Silahlı Kuvvetlerinin kayıplarını ve zayıyatını kapsamamaktadır. Oysa Rumların kayıp olarak verdikleri toplam 1619 sayısının içerisinde (S-62) Türk ordusu ile çatışmaya giren Rum askerlerinin de buna dâhil olduğu belirtilmektedir. **Çatıştığı yerde ölen bir askerin cesedi alınmadığı sürece sorun Rum tarafındır**. Durum böyle olmasına rağmen Kıbrıslı Türklerin zayıyatının %99,4'ü tamamıyla savunmasız ve silahsız sivil halka yönelik Rum ve Yunan askerlerinin bireysel ve toplu katliamlarının içerisinde yer alan rakamları yansıtmaktadır.

Türkiye, 20 Temmuz 1974'te başlatığı Kıbrıs Barış Harekâtını Rumların Türklere yaptıkları katliam girişimlerinin sonucu olarak yapılmadı mı? Bunu bilmeyen var mı? Olmadığına göre çatışmalarda ölen ya da kaybolanların sorumlusu Türk Ordusu değildir.

Alttaki çizelge incelendiğinde Rumların kayıplarından 1490 kişinin erkek, kalan 129 kişinin ise kadın ve çocuklardan oluştuğu görülmektedir. Kadın ve çocuklar muharebeye katılmadıklarına, **Kıbrıslı Türkler ve Türk askeri kaçırmadıklarına göre bu kayıpların sorumlusu olarak Türkler gösterilemez.** Kıbrıslı Türklerin başlangıçta belirtilen kayıplarının 592'sinin cesetleri toplu katliam sonucu gömüldükleri yerlerden çıkarılırken kimlikleri belirlenmiştir. Ancak 211 Türk'ün akıbeti aradan 50 yıl geçmesine rağmen bugün dahi bilinmemektedir. Rumların önce bunun hesabını vermeleri gerekmektedir. Çünkü bu insanların kaçırılarak öldürüldükleri biliniyor ama nereye gömüldükleri bilinmemektedir. **Bu sorunun cevabını ne Barış görüşmelerinde ne de sonrasında Rumlar verememişlerdir.**

Kıbrıslı Esir Türklerin Esaret, Esaret Dönemi, Getirilişi ve Sayısı		
Kamp Bölgesi	Getiriliş-İade edilmiş Tarihi	Getirilen Esir Sayısı
Limasol	16.9.1974 - 28.10.1974	2.215
Larnaka	16.9.1974 - 24.9.1974	672
Baf	21.9.1974 – 25.9.1974	329
Toplam		3.216

Kayıp olarak bildirilen Kıbrıslı Türklerin ve Kıbrıslı Rumların Sayısal Durumu				
Kayıp sayısı	Türk		Rum	
Toplam	803	Yüzdesi	1.619	Yüzdesi
Sivil Halk	798	% 99,4	628	%38,8
Asker	5	% 0,6	991	% 61,2
Kayıp sayısı	Türk		Rum	
Toplam	803	Yüzdesi	1.619	Yüzdesi
Erkek	570	% 71	1.490	% 92
Kadın	96	% 12	97	% 6
Çocuk	137	% 17	32	%2

62

(S-63)- Değerli arkadaşlarım Kıbrıs Barış Harekâtı ile anlatılacak çok şey var. Bunların tamamının bir konferans süresinde anlatılması mümkün değil. Bu ana konuları anlattıktan sonra sizlere düşen en önemli görev tarihimizi unutturmayacak kitapları evimizin içinde başımızın üstünde tutarak geliştirebilir ve bizden sonra gelecek olan kuşaklara aktarabiliriz. Kıbrıs Barış Harekâtında Türkiye'nin verdiği zayıat durumunu da açıklayarak sonlandırmak istiyorum.

Kıbrıs Barış Harekâtına katılan personel sayısı : 37.567
Şehit olan personel sayısı : 499
Yaralı Personel Sayısı : 1.200

Şehitlerin Kuvvetlere Göre Dağılımı

Kara Kuvvetleri Komutanlığı 412 (%82,5)

Deniz Kuvvetleri Komutanlığı 69 (%13,9)

Hava Kuvvetleri Komutanlığı 5 (%1)

Jandarma Genel Komutanlığı 13 (%2,6)

63

(S-64, 65)- Şehit olan bu vatandaşlarımızın memleketlerine göre dağılımı S-64 ve 65'te görülmektedir.

Harekâta İl Bazında Katılım Sayısı ve İl Bazında Verdikleri Şehitler

İller	Savaşa Katılanlar	Şehit Sayısı	İller	Savaşa Katılanlar	Şehit Sayısı
1-Adana	976	5	21-Diyarbakır	535	4
2-Adıyaman	266	6	22-Edirne	498	5
3-Afyon	548	12	23-Elazığ	435	6
4-Ağrı	225	2	24-Erzincan	304	4
5-Amasya	324	7	25-Erzurum	663	7
6-Ankara	968	19	26-Eskişehir	456	8
7-Antalya	503	4	27-Gaziantep	580	5
8-Artvin	161	1	28-Giresun	483	5
9-Aydın	461	8	29-Gümüşhane	200	4
10-Balıkesir	1222	16	30-Hakkari	64	2
11-Bilecik	190	1	31-Hatay	607	15
12-Bingöl	148	-	32-İşgarta	272	3
13-Bitlis	206	1	33-İçel Mersin	498	8
14-Bolu	614	7	34-İstanbul	1642	25
15-Burdur	169	2	35-İzmir	1443	21
16-Bursa	1209	20			
17-Çanakkale	578	10			
18-Çankırı	434	10			
19-Çorum	585	6			
20-Denizli	465	9			

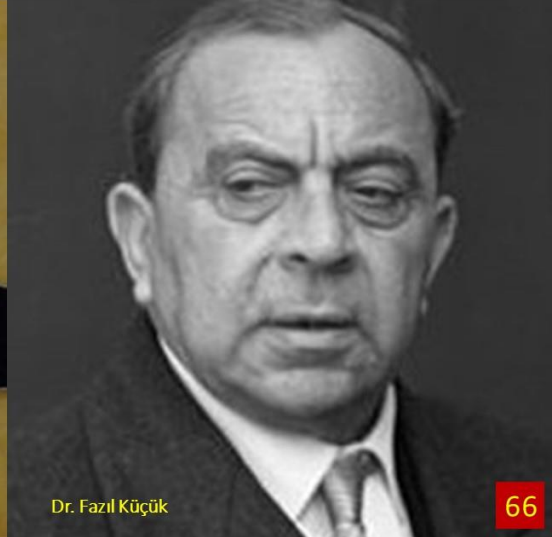
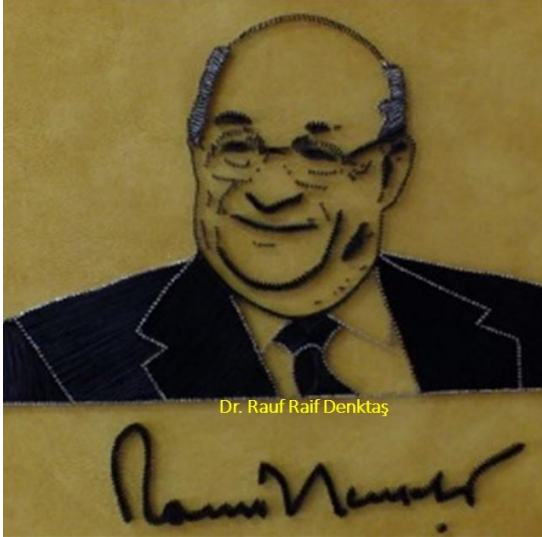
64

Harekâta İl Bazında Katılım Sayısı ve İl Bazında Verdikleri Şehitler

İller	Savaşa Katılanlar	Şehit Sayısı	İller	Savaşa Katılanlar	Şehit Sayısı
36-Kars	640	8	54-Sakarya	789	18
37-Kastamonu	502	9	55-Samsun	899	12
38-Kayseri	577	7	56-Siirt	419	4
39-Kıklareli	483	5	57-Sinop	320	4
40-Kişehir	246	3	58-Sivas	778	17
41-Kocaeli	529	5	59-Tekirdağ	519	8
42-Konya	959	6	60-Tokat	625	7
43-Kütahya	419	5	61-Trabzon	640	6
44-Malatya	584	5	62-Tunceli	193	3
45-Manisa	1120	12	63-Şanlıurfa	635	9
46-Maraş	509	4	64-Uşak	228	3
47-Mardin	603	2	65-Van	296	2
48-Muğla	402	10	66-Yozgat	530	15
49-Muş	308	8	67-Zonguldak	736	11
50-Nevşehir	222	4	Şubesi bilinmeyen	1576	11
51-Niğe	447	8	45 yıl sonra belirlenen		1
52-Ordu	574	5	Toplam	37.567	499
53-Rize	308	2			

(S-66)- Ömürlerini Kıbrıs Türk Halkının Özgür bir şekilde yaşamaları için harcayan Dr. Fazıl Küçük ve Dr. Rauf Raif Denктаş'ı rahmetle anmadan geçmek istemedim. Mekanları cennet olsun.

Kıbrıs Mücadelesine ömürlerini veren **Dr. Fazıl KÜÇÜK** ve **Dr. Rauf Raif DENKTAŞ'a** saygılarımızla

Aşağıdaki katliam dramını okumadan lütfen es geçmeyin.

Taşkent Köyünde yaşanan Rum-Yunan katliamı (15 Ağustos 1974)

Taşkent (Dohni) Köyü Larnaka'ya bağlı bir Türk Köyü idi. Burada 82 soydaşımız, Kıbrıslı Rumlarla Yunanlı askerlerin Kıbrıs Barış Harekâtına rağmen yine masum çocuklar, kadınlar ve yaşlılardan oluşan 82 kişiyi en ilkel yöntemlerle katlettiler. Bu köy Rum bölgesinde kaldığı için Türk Barış Kuvvetleri mensupları buraya giremediler. Bu bölgede yaşanan olayların nasıl cereyan ettiği bir İngiliz kaynağına dayanılarak verilmektedir. İngiliz

gazeteci James Rayner “**Ezilmiş Çiçekler**” adlı eserinde bu katliamı aşağıdaki satırlarda anlatıyor. Mutlaka okunmalı diye de not düşmek istiyorum ve düşünüyorum:¹

“Ada’daki Türklerin çoğunun hikâyesi gerçek bir yaşam kavgası... Maratha Köyünün hocası ölümün eşiğinden kıl payı dönebilmiş. Ada’nın güneydoğu bölgesindeki Taşkent’te (Dohni) ise Suat Hüseyin adındaki Türk de Benzeri bir dram ve katliamı yaşamış.

19 yaşındaki Suat, babası, erkek kardeşi ve köyünden 40 kadar insanın üzerine canavarca sıkılan kurşunlardan bir şans eseri olarak yaralanmış ama ölmemişti. Taşkent’te yapılan bu toplu katliamda Suat, babasını ve erkek kardeşini kaybetmişti. Kendisi yaralı olmasına rağmen Rumlardan kaçabilmişti.

Bu köydeki kadınlar ve kocalarının öldürülmesine hâlâ kendilerini alıştıramamışlardı. Gerçeği kabul etmek istemiyorlardı. Ve sanırım artık bu kadınların yeniden başka erkeklerle yuva kurmaları da imkânsızdı.

Kocalarını bu katliamda kaybetmiş olan kadınların Denктаş’a müracaat ederek kocalarının serbest bırakılması istediklerini duymuştum. Bu kadınlar hâlâ erkeklerinin Güney Kıbrıs’a bir hapisyanede tutuklu bulunduğuna inanıyorlardı. Denктаş açık bir şekilde dullara ‘**Kocalarınız öldü! Esir değiller!.. Size dönmeleri imkânsız artık**’ demiş.

Bunun üzerine kendisini görmeye giden birçok kadının orada düşüp bayıldıklarını söylediler. Yine de ayıldıkları zaman kadınlar bu sözlere inanmamışlar. Denктаş’ı kocalarının eve dönmeleri hususunda bir şeyler yapması için zorlamışlar.

Köyün erkeklerinin topluca imhasından kaçabilen tek kişi olarak Suat, kadınlara dili döndüğünce kocalarının hepsinin öldürüldüğünü söylemiş. Ama kadınlar yine de inanmamışlar, inanmak istememişler.

Suat, Rumlara karşı nefret dolu... Titreyen bir sesle ‘**Rumlar korkunç insanlar**’ diyor. ‘**Bakın vücudumdaki dört kurşun yarası, Rumların bu insanlık dışı davranışlarının eseridir.**’ dedikten sonra devam ediyor anlatmaya:

‘Bugün Larnaka yakınlarındaki Taşkent Köyümüzden (S-67) geriye sadece dokuz erkek kaldı. Köyde kalan erkeklerden bir tek ben kurtuldum.

Rumlar 21 Temmuz 1974 günü köyümüze geldiler. Birleşmiş Milletlere mensup birkaç kişi, önce gelip biz Türklere teslim olmamızı, silahlarımızı kendilerine vermemizi, bizi koruyacaklarını söyleyip söz verdiler. Biz de inandık. Zaten çok az sayıda olan silahlarımızı onlara teslim ettik. Bu silahları götürüp 15 km kadar ötedeki Kalavassos Rum karakoluna teslim ettiler.

Bunu nasıl mı biliyorum? Anlatayım; Rumlar köyümüze geldikleri zaman ellerindeki silahlar bizim silahlarımızdı. Bu silahların elimizdeki silahların olmadığını, evlerimizde daha fazla silah sakladığımızı söylediler. Ve evlerimize girerek tek tek etraflarını araştırdılar. Tabii bir şey bulamadılar.

Silah aramasından sonra Rumlar içimizden mücahit olabileceğini tahmin ettikleri 8-9 kadar Türk erkeğini yanlarına alarak Kalavassos Karakoluna götürdüler. Bunları orada feci şekilde dövdüler. Köydeki silahların yerlerini söylemeleri için işkence yapmışlar. Bu işkencecilerin çoğunluğu polis teşkilatındandı veya EOKA’nın adamlarıydı. Arkadaşlarımızı işkence odalarına üçer üçer almışlar. Onların işkencesi tamamlanınca diğerlerini çağırılmışlar.

¹ Serter, Vehbi Zeki Yrd. Doç. Dr., Kıbrıs’ta Rum-Yunan Saldırıları ve Soykırım, s-316-317, Gnkur. ATESE Bşk. lığı yayınları, Ankara, 2008

Babam da dövülen ve işkence edilenler arasındaydı. Taşkent'e geri getirildiği zaman kaburgalarından biri kırılmıştı. Göğsü mosmor olmuştu dayak ve tekmelerden. Öbürleri de feci durumdaydı. Tıbbi müdahale yapılmadan hepsini getirip köye attılar. Kadınlar, ellerinden geldiğince bu yaraları sarmaya uğraştılar.

Taşkent, aslında iki toplumun bir arada yaşadığı bir yerdir. Köyün ortasından geçen derenin bir kenarında Rumlar, diğer kenarında Türkler otururdu. Rumlar bir süre sonra bize ateş etmeye başladılar. Ellerimizde silahlarımız yoktu. BM Barış Gücü askerlerine inanmış, kuzu kuzu hepsini onlara teslim etmiştik. Şimdi elimizde bir tüfek bile kalmamıştı. Rumlar ateşe devam ettiler. Evlerimizde kıpırdayamadan oturup kaldık.

Taşkent'te de civarda da BM'ye ait bir karakol yoktu. Ancak, bir tabur askerin Rumların tarafına giderek onlarla görüşüklerini, sonra yeniden köyü terk ettiklerini gördük. Hayal kırıklığına uğramıştık. BM askerleri bizi fena halde aldatmışlardı.

Sonra, Birinci ve ikinci Barış Harekâtının arasında geçen zaman içinde Rumlar ateşi kestiler. Böylece biraz rahatlamıştık. Ancak köyden kaçmaya imkân yoktu. Çevremizi tamamen sarmışlardı. Bu kez de sözle sataşmalar başladı. Türklere küfür ve hakaretler yağdırıyorlardı.

O dönem bir tek ümidimiz vardı bizi ayakta tutan. Türkler gelip bizi kurtaracaklardı. Çaresizdik, perişandık ama bir tek bu ümitle yaşıyorduk. Sinirli, gergin bir şekilde geçmek bilmeyen saatler boyunca Türk harekâtını bekliyorduk.

İkinci Harekâtın başladığı gün olan 14 Ağustos 1974 günü Rumlar yeni bir saldırıya geçtiler. Köyün meydanına gelerek eli silah tutan bütün erkekleri namlu ucunda bir araya topladılar. Sonra bizleri Rum tarafındaki bir ilkokul binasına götürerek hapsettiler. Önceleri hiç yiyecek vermediler. Ama kadınlarımızın bir araya gelerek, bağırıp çağırarak bu durumu protesto etmeleri üzerine pes ettiler ve onların getirdikleri zeytin ve ekmeği bize vermelerine müsaade ettiler.

Bu arada bir Yunan subayı hırsıyla üzerimize yürüdü. '**Türklerin bize ne yaptıklarını biliyor musunuz?**' diye sordu. Tabii Türk çıkarmalarından bahsediyordu.

Bu soruya hepimizin cevabı çok basitti. '**Siz istediniz**' '**Siz kaşındınız.**' dedik.

Ertesi gün Rumlar köye bir otobüs getirdiler. Limasol'da bir hapisaneye götürüleceğimizi, hepimizin otobüse binmemizi söylediler. Ellerindeki silahların namluları üzerimize çevriliydi. Yapacak başka bir şey yoktu. Çaresiz bindik. 40 kişilik otobüs ağzına kadar dolmuştu.

Otobüste bizlerden başka dört silahlı muhafız ile şoför bulunuyordu. Adamların isimlerini bilmiyorduk ama şimdi görsem kendilerini tanırım. Kendisine '**Andrikko**' diye hitap edilen bir Yunan'dan emir alıyorlardı. Gerçek ismini bilmiyorum. Zaten bu isimden başkasını da işitmedim otobüste.

Otobüs hareket etti ve Limasol'a doğru yol almaya başladık. Limasol'un girişinde yeşil bir parkın kenarındaki karakola yanaştığımız zaman birden dönüş yaparak bir başka yola saptı. Limasol'un dışında bir başka yere götürüldüğümüzü anlamıştım. Derken sağdaki bir yola saptık. Dağlara doğru gitmeye başladık. Bir köyden geçiyorduk. Ben bu köyü tanıyordum. Bir süre önce burada bir Rum'un inşaatında çalışmıştım. Otobüs bu köyü de geride bırakmış, dağlara doğru ilerliyordu.

Taşkent (Dohni) köyünden uzaklaştırılarak kurşuna dizilmek suretiyle katledilen Türkler

Taşkent Limasol ile Larnaka karayolu üzerinde olup köy erkekleri toplayarak iki grup halinde Trodos Dağlık bölgesinde kurşuna dizilmek suretiyle katledildiler

O zaman bizi ıssız bir yere götürerek öldüreceklerini anladım. Bir korku sardı her yanıma. Yanımda babam Hüseyin Mehmet, diğer yanımda ise 26 yaşındaki kuzenim Güner vardı. 17 yaşındaki erkek kardeşim arkamızda oturuyordu. Ben 19 yaşındaydım. İçimizde en gencimiz kardeşimdi.

... Otobüste konuşmak yasaktı. Ama biz babamla başlarımızı iyice öne eğerek çok alçak bir sesle birkaç söz edebildik. Babam bana Rumların ne yapmak istediğini anladığını söyledi.

Kendisi için üzülüyordu. Geride bıraktığı annem ve kardeşlerim için endişe ediyordu. Kopkoyu bir hüznün vardı havada. Otobüsü dolduran Türkler vakur bir şekilde oturuyorduk. Kimsenin ağladığına şahit olmadım.

Hâlâ yol alıyorduk dağlara doğru. Son köyü de geçtikten sonra aşağı yukarı 20 dakika sonra asfalt yoldan çıkarak kötü bir yola saptık. Birkaç kilometre gittikten sonra otobüs birden durdu. Çevrede kimseler yoktu. Ne bir insan ne bir ev... Terk edilmiş gibiydi burası. Bir tepenin yamacında, az ötemizde büyük bir çukur gözüme çarptı.

Rumlar otobüsten inmemizi emrettiler. Birer ikişer otobüsü terk ettik. Burasının, savaş esirlerinin hapsedildikleri yer olduğunu söylediler. İnanılması güçtü elbette. Yerlere oturmamızı ve sırtımızı tepeye vermemizi emrettiler. Sonra birer birer ceplerimizi boşaltmamızı, saatlerimizi, kemerlerimizi çıkarmamızı istediler. Kimliklerimizi belli edebilecek olan her şeyi ortaya çıkardık.

Sonra birisi, istersek oturup birer sigara içebileceğimizi söyledi. Şayet ekmeğimiz varsa onları da yiyebileceğimizi işaret ettiler. Birkaç tane ekmeğe vardı ama hepimize yetecek kadar değildi.

Öğlen olmuştu. Güneş tepemizde ve çok sıcaktı. Etrafta derin bir sükûnet hâkimdi. Sigaralarımızı yaktık. Rumlardan dördü de karşımıza geçmiş bizi seyrediyorlardı. Üçünün elinde makinalı tüfek vardı. Dördüncüsünün ise tabancası belinde idi ve omuzundan asılmış gibi duruyordu. Eli, tabancasının üzerinde idi...

Hepimiz bekliyorduk...

Sigaramdan birkaç nefes almıştım ki, Rumlar birden ateş açtılar. Bir anda herkes yere yıkıldı kaldı. Hepsi bu!

'Dan' diye bir ses ve 'pat-pat' düşen vücutlar. Ne bir ihtar ne de bir zaman verildi. Sadece üzerimize açılan ateş, ölüm ve sessizlik.

Merminin vücuduma girişini hissettim. Kendimi kaybetmedim. Çok ıstırap ve acı içinde olmama rağmen bayılmadım. Zaten ateş birkaç saniye sürdü. Korkunç bir sesteki bu kafamın içine dolan. Başladığı gibi aniden kesildi ateş sesi. Yaralı olanların iniltileri doldurdu çevreyi. Dikilmeye çalıştım ama düşmüştüm birden.

Üzerimize açılan bu ateşten canlı kalan yalnız ben değildim. Birkaç kişi daha yaralanmıştı benim gibi. Yattığım yerden iniltileri duyuyordum. Ama artık o korkunç sesi bir daha duymadım. Başka kimse de bağırmadı.

Rumlar yaralı olanların yanına birer birer yanaşıp yeniden tek kurşunla yaralananların üzerine ateş etmeye başladılar. Benim de vaktim gelmişti. Beni de öldüreceklerdi. Oysa bana ateş etmediler. Aslında iğrenç, insanlık dışı bir sahne hayatımı kurtardı. Yanımdaki adamın kafasına isabet eden kurşunlar, adamın patlayan kafasının içindeki beyni yüzüme fırlatmıştı.

Kanlar içinde yüzüme yapışmış olan beyin parçalarından dolayı yaşanan Rumlar bunu benim beynim sanmışlardı. Her tarafım kan içindeydi. Nefes bile almadan bir süre kaldım. Yerden birkaç kol saati alıp ceplerine attılar. Bu arada birbirleriyle konuşuyorlardı. Yaptıklarından hiçbir utanç veya üzüntü duymadan büyük bir rahatlık içerisindeydiler. Bir ara haydi gidelim dediler.

Bir buldozerden bahsediyorlardı. Kurbanlarının izlerini yok edebilmek için önce gömüp sonra buldozer ile üzerlerinden geçmek lazım geldiğini anlattı birisi, diğerlerine.

Bu işi de bir an önce bitirmek için oldukça aceleci davranıyorlardı. Cesetleri gömmeden BM askerlerinin bulmalarından korkuyorlardı.

Otobüsün çalıştığını duydum. Biraz sonra da gittiklerini... Sonra yavaşça yerimden doğruldum. Korkunç bir manzara vardı çevremde. Akrabalarım, arkadaşlarım bir kan gölünün içinde yatıyorlardı. Hepsi feci bir durumdaydılar. Babam! Kardeşim!..

O anda hiçbir duygu yoktu içimde. Şoka girmiştim sanırım. Duygularım beni terk etmişti. Benden başka bir kişi daha sağ kalmıştı. Yeğenim Aydın. 25 yaşındaydı ve korkunç şekilde yaralıydı. Ayaklarından vurulmuştu. Ben de bir yandan kan kaybediyordum, kendisini taşıyamadım. Kaldırmaya çalıştım ancak çok ağırdı ve kıvılcıkla büyük ıstırap çekiyordu.

Konuşmaya çalıştı. 'Kurtar beni' diyordu. Çok çalıştım kurtarmak için. Orasını burasını çekiştirerek sırtıma almaya çalıştım ama olmadı. İmkânsız bir şeydi bu. İnleyerek 'kaç kurtar kendini' dedi.

Koşmaya başladım. Deliler gibi koşuyordum. Önümde bir dere yatağı vardı. Sıcaktan kurumuştum. Onu geçtim. Dağlara doğru koştum. Vücudumdaki yaraların korkunç ıstırap vermesine, başımın dönmesine, nefesimin kesilir gibi olmasına rağmen durmadan koşuyordum. Sanki Rumlar oraya geldikleri zaman benim yokluğumu hissedip peşimden geleceklermiş korkusuyla durmuyordum.

Arkamdan silah sesleri geldi. Bir veya iki el ateş açıldı. Aydın'ı vurduklarını tahmin ettim. Zaman diye bir mefhum yoktu bende. Oradan kaçalı ne kadar oldu ne kadar sonra silah sesleri işittim, hiç bilmiyordum. Şaşkıncım ve deli gibiydim. Sonra durdum. İki tane kolumda iki kurşun da kaburgamın üzerindeydi. Hiçbiri derin değil ama kan kaybediyordum.

Yeniden koşmaya başladım. Rumların gelip beni yakalayacakları korkusu bütün benliğimi kaplamıştı. Günlerce yürüdüm. Geceleri de kaçıyordum. Hiç uykum gelmiyordu. Sormak isterim, sizler de benim gördüklerimi görseydiniz gözünüze uyku girer miydi? Altı gün içinde hiçbir şey yemedim. Nereye gittiğimi bilmeden ilerliyordum. Panikti bu...

Babamın, kardeşimin, arkadaşlarımın öldürüldükleri bu yerden mümkün olduğu kadar uzağa gitmekti tek amacım, tek düşüncem.

Bu süre içerisinde çok az kişiye rastladığımı hatırlıyorum. Gördüklerimin büyük çoğunluğu hayvanlarını güden Rumlardı. Yanlarına gitmiyordum. Yeniden şansımı zorlayamazdım.

Yolculuğumun sonunda -ki o zaman hayatımın sona ereceğini biliyordum- bu çobanlardan birine yanaştım. Açlık ağır basmıştı. Bir lokma yiyecek istiyordum. Bu adama birisinin beni vurduğunu ve ondan kaçtığımı söyledim. Başka bir şey eklemedim. Elbette yaralarımı görüyordu. Bana kendi vatandaşlarının bazen çok kötü işler yaptıklarını söyledi. Sanırım başıma gelenlerin birazını tahmin etmişti. Çobandan biraz yiyecek istedim. Yanında hiçbir şey olmadığını söyledi. Bununla beraber bana en yakın Türk köyünün yolunu gösterdi. **Mutluyaka** denilen bir köydü bu. Altıncı günümün sonunda çobanın gösterdiği yolu takip ederek çok erken saatlerde Türk köyüne geldim.

Köyde bazı tanıdıklarım vardı. Beni evlerine aldılar ve sakladılar. Çevrede bir doktor bulma imkânı yoktu ama kadınlar yaralarımı temizleyip sardılar. Bana yiyecek ve giyecek verdiler.

Kendimi emniyette hissetmeye başladım. Ama çok sinirli ve ürkek olmuştum. Evlerinde oturduğum kimseler beni teselli etmeye, sakinleştirmeye ne kadar uğraşsalar da kanlı cesetleri, silah namlularını gözlerimin önünden silemiyordum.

Bu insanlara olayları anlattığımda büyük üzüntü ve kızgınlıkla karşıldılar. Bu dostlarla kaldığım iki gün içinde bir türlü olaylardan kurtulduğuma inanamadım. Geceleri sadece kâbus görüyor ve ter içinde uyanıyordum. Rumlar peşimden koşuyorlarmış gibi geliyordu hep.

Arkadaşlarım, benim için BM'lere bağlı İngiliz askerlerine müracaat ettiler. İngilizler iki gün sonra köye bir ambulans göndererek beni aldirttilar. Akrotiri Üssü'nde (Güneyde Limasol yanında bulunan İngiliz üssü) evsiz barksız kalan Türkler için hazırlanmış bir mülteci kampına getirdiler.

Burada İngiliz askeri doktorları tarafından hastanede tedaviye alındım. Kendilerine nasıl vurulduğum konusunda hiçbir bilgi vermedim. Zaten isteseydim de veremezdim. Çünkü lisanlarımı konuşamıyordum. Hastanede fazla kalmadım. Yaralarım çabuk iyileşti. Şansım bu kez de yardım etmişti bana.

Kampa yeniden döndüğüm zaman, Kamptaki liderimiz Ziya Rıskı'ya bütün olayı ayrıntılarıyla anlattım. Önceleri bana inanmadı. Çok sinirli ve heyecanlıydım. Ama zaman geçip dinlendikten, sınırlarım biraz daha yatıştıktan sonra kendisine yeniden olayları anlattığımda bu kez inandı.

Bir süre sonra Kıbrıs Türk Federe Devletine geldim. Artık hürdüm. Daha önce söylediğim gibi Taşkent Köyünden burada dokuz kişi daha vardı. Onlara da şans yardım etmiş. Rumların katliamından evlerinde olmadıkları için kurtulabilmişlerdi.

Ancak şunu unutmayın. 'Ölüm yerine' götürölmek üzere otobüslere bindirildiğimizde yer olmadığı için bazı adamları geride bırakmıştık. 39-40 kişiydiler. Bugün bu kimselerin nerede olduğunu bilmiyor. Bunlar önce '**Kayıp Türkler**' listesine alındı. Bilahare bu masum kişilerin de Rum-Yunan barbarları tarafından vahşice katlettikleri ortaya çıktı.

Ben bütün gücümle o korkunç günü unutmaya çalışıyorum. Zaman zaman başarıyorum da bunu. Ama bazen bütün hatıraları o korkunç canlılığı ile yeniden yaşıyorum. Özellikle uykumda rahat bırakmıyor bu anılar beni. Tabii aslında, etrafımda ölen dostları hatırlatacak öyle şeyler var ki?

Bir kadın görüyorum. Derhal aklıma kocası geliyor ve bir çocuğa gözüm ilişiyor. Yine hatıralar üzerime hücum ediyor. Her gün bu yapayalnız kadınları görüyorum. Onlarla birlikte yaşıyorum. Nasıl unutabilirim ki? Rumların bize yaptıklarını ömrümüzün sonuna kadar hatırlayacağız. Zaten unutmamak gerektiğine de inanıyorum. Geçmişten örnek almamız gerekir.

İki yıldan beri evliyim. Karımın adı Fehime... Dokuz aylık bir kızımız var. Adını Seniha koyduk. Büyüyüp her şeyi anlayacak yaşa geldiği zaman mutlaka kendisine geçirdiğimiz bu olayları tek tek anlatacağım. Rumların bize neler çektirdiklerini, neler yaşadığımızı her şeyi bilmesini istiyorum. Bizim bir zamanlar birlikte yaşadığımız gibi kızımın nesli artık Rumlarla bir arada yaşayamaz. Bunu iyice anlaması gerekir.

İşsizim, kötü günler geçiriyoruz. Hayat çok zor... Birçoğumuzun olduğu gibi benim de bir sürü problemlerim var. Ama bir gün Kıbrıs'ın refah ve barış içinde yaşanan bir ada olacağına inanıyorum. Adanın barış içinde yaşamasına ilişkin samimi duygularıma rağmen zaman zaman beni intikam arzusu ile kıvrandıran bir şeyler var içimde. Babamı, kardeşimi ve arkadaşlarımı öldüren bu insanlardan nefret ediyorum. Onların da benim çektiklerimi çekmesini diliyorum. Yeryüzünde onları yargılayacak bir kimse var mı acaba?

Rumlar, itimat edilecek kimseler değildir. Hiçbir konuda, özellikle adaletin yerine getirilmesi konusunda kendilerine hiçbir şekilde güvenilemez.”²

Taşkent (Dohni) katliam anıları sadece bununla sınırlı değil. Araştırdıkça her birinden ayrı bir destan ayrı bir hikâyeye çıkıyor. Hangisini kitaba ithal edilmesi gerektiği konusunda zorluk çekiliyor. Hepsini birbirinden ilginç ifadeler ve yaşanan acılarla dolu.

4 Eylül 1974 tarihinde Rauf Denктаş, Dohni köylülerinin katliamından sonra yerleştirildikleri Taşkent köyüne gitti. Burada kocası ve ailesinden üç kişinin öldürüldüğü katliamdan şans eseri kurtulan Tümsal Şadi isimli kadın Denктаş'a Dohni (Taşkent) katliamını anlattı:

“14 Ağustos Çarşamba günü saat 11:00'e doğru Rumlar Taşkent'e girdiler. Erkekleri alarak götürdüler. Sonra yeniden geldiler ve saklanan erkekler varsa teslim olmalarını, aksi halde daha sonra gelecek Yunan askerlerinin onları katledeceklerini söylediler. EOKA'cı Rumların başında Andrikko adında fanatik bir EOKA lideri ve kardeşi vardı. Rumlar dört ve altı kişilik gruplar halinde kapıları kırıp içeri girdiler. Göğüslerimize silahlarının namlularını dayadılar ve tehdit ettiler. Paralarımızı aldılar. Bizleri dövdüler.

Bu arada paralarımızı verin, yoksa sizi öldüreceğiz diye bağırmakta ve çeşitli insanlık dışı işkenceler yapmakta idiler. Köydeki arabaları aldılar. Evleri yağma ettiler. Andrikko isimli EOKA'cı Rum ve kardeşi Köyün Kooperatif Kredi Şirketinin de parasını aldılar. Aradan birkaç gün geçtikten sonra kadınlar endişe içinde Rumlara başvurarak 'Erkeklerimizi ne yaptınız? Nerededirler? Onları bize geri getirin,' diye istekte bulundular. Andrikko ve

² Serter, Vehbi Zeki Yrd. Doç. Dr., Kıbrıs'ta Rum-Yunan Saldırıları ve Soykırım, s-316-323, Gnkur. ATESE Bşk. lığı yayınları, Ankara, 2008 (Yzr. notu: Taşkentli Suat Hüseyin'in bu yaşanmış hatırası İngiliz Gazeteci James Rayner'in 'Ezilmiş Çiçekler' isimli eserin temel taşını oluşturmuştur. Bu anıları ortaya çıkararak Doç. Dr. Vehbi Zeki Serter'e şükran borçluyuz.)

adamları ise ‘**Onların ne olduğunu bilmiyoruz. Maronit köylülerine sorunuz**’ diye cevap verdiler.³

Taşkent katliamında 15 Ağustos 1974 tarihinden sonra Rumlar tarafından katledilerek şehit edilen Türklerin toplu isim listesi çizelge halinde aşağıya çıkarılmıştır. Çizelgede de görüleceği gibi toplu katliama uğrayan 82 Türk soydaşının tamamının erkek olduğu görülmektedir. Katledilen bu Türklerin yaş aralıkları ise 14 ile 78 yaşları arasında değişmektedir. 18 yaşın altında olan çocuk sayısının ise 5 kişi olduğu anlaşılmaktadır.⁴

Taşkent (Dohni) köyünden uzaklaştırılarak kurşuna dizilmek suretiyle katledilen Türkler						
No	Adı Soyadı	Yaşı				
1	Taner Hüseyin	27		20	Mustafa Ali Bey	36
2	Turgut Ahmet	31		21	Mustafa Süleyman	26
3	Muharrem Ekrem	22		22	Kamil Arif Bugafun	45
4	Hasan Ahmet Küçük	24		23	Niyazi Musa	31
5	Akrem Ahmet Küçük	30		24	Şevket Derviş	55
6	Erol Hüseyin	21		25	Mustafa Mehmet Kani	56
7	Yüksel Hamza	20		26	İzzet Ömer Çavuş	78
8	Ahmet Arif	28		27	Turgut Yusuf	40
9	Hüseyin Ahmet	27		28	Ahmet Mustafa	32
10	Mehmet Hüseyin	22		29	Şeref Hüseyin	17
11	Osman Ali Beu	30		30	Cuma Hamit	40
12	Ömer Ahmet İzzet	25		31	Süleyman Mehmet Ali	51
13	Ahmet Mustafa	25		32	Salih Yusuf	30
14	Turgut Hüseyin Piskonulu	39		33	Ethem Bekir	37
15	Hasan Hüseyin Piskokbulu	27		34	Durmuş Osman	52
16	Erdoğan Hüseyin Piskobulu	25		35	Derviş Mehmet	35
17	Hüseyin Ahmet Paşa	50		36	Ahmet Hamza	22
18	Adem Emir	46		37	Hüda Velettin	28
19	Aziz Ahmet	35	68A	38	Hasan Velettin	28
				39	İbrahim Velettin	25

³ Serter, Vehbi Zeki Yrd. Doç. Dr., Kıbrıs'ta Rum-Yunan Saldırıları ve Soykırım, s-323, Gnkur. ATESE Bşk. lığı yayınları, Ankara, 2008 (**Yzr. notu:** Söyleşinin aslı Said Arif Terzioğlu'nun Kan, Güz Yaşı ve Barış isimli kitaptan alınmıştır, İstanbul, 1989, s-186-187)

⁴ Serter, Vehbi Zeki Yrd. Doç. Dr., Kıbrıs'ta Rum-Yunan Saldırıları ve Soykırım, s-504-505, Gnkur. ATESE Bşk. lığı yayınları, Ankara, 2008

40	Hasan Hamit	48
41	Mutalip Besim	36
42	Behiç Cemal	29
43	Kubilay İbrahim	25
44	Hasan Fevzi	25
45	Osman Cemal	20
46	Arif Mustafa	27
47	Hüseyin Salih Kumandan	48
48	Cuma Yusuf	38
49	Ziya İbrahim	30
50	Osman Durmuş	16
51	Behzat Hüseyin	17
52	Erdoğan Hüseyin	27
53	Yusuf Mustafa	17
54	Hüda Mustafa	28
55	İrfan Mustafa	31
56	Mehmet Ali Mustafa	25
57	Münir Mustafa	20
58	Osman Ali	31
59	Mehmet Ali Garip	52
60	Veli Mustafa Ali	43

61	Hamit Cuma	20
62	Münir Kasım	31
63	Hasan Ali	36
64	Ömer Emre Ali	22
65	Ahmet Niyazi	22
66	Güner Hasan	25
67	Kaşif Ahmet	55
68	Bekir Ahmet	23
69	Ali Rıza Ahmet	28
70	Aydın Ahmet	25
71	Münir Mustafa	20
72	Sadi Kasım	39
73	Tünser Süleyman	24
74	Hüseyin Yusuf	21
75	Emir Ali Bey	24
76	Mehmet Kasif	26
77	Savaş Kaşif	14
78	Kamuran Kaşif	20
79	Yusuf Cuma	26
80	Raşit Davut	45
81	Enver Kâşif	23
82	Mustafa Şevket	22

68B

(S-68C)- Buraya kadar anlatılanlardan dolayı Kıbrıs Barış Harekâtı; Türkiye'nin açtığı bir **savaş değildir**. Haksızlığa, soykırıma ve uluslararası antlaşmaların Türkiye'ye tanıdığı hak ve yetkilerden kaynaklanan **“Verilen hakların tek tarafı olarak Rumlar tarafından alınmasına”** karşı koyma harekâtı olduğu için adı **“Kıbrıs Barış Harekâtı”** olmuştur.

Şimdi S-8C'deki soruları sorma hakkımızın olduğunu onlara hatırlatmak gerekmiyor mu?

Kıbrıs Barış Harekâtı gerçekleştirile 50 yıl oldu. Barış ortamı dahi yaratılmadı. Barış Görüşmelerini uzattıkça uzatan Rumlara/Yunanlılara neler sorulabilir? Rumlara sorulacak o kadar çok soru var ki hangi birini yazalım!..

- ❖ İnsan gibi bir arada yaşamanın ötesinde bu Türkler size ne yaptı da sizler bu kadar canileştiniz?
- ❖ Bu katliamları gerçekleştirdikten sonra tekrar onlarla bir arada yaşamayı nasıl içinize sindirebileceksiniz?
- ❖ Türklerin yüzüne hangi cesaret ve hangi yüzle bakacaksınız ve konuşacaksınız?
- ❖ Türklerle bir araya geldiğinizde Türklere nasıl arkadaşım veya dostum diye hitap edeceksiniz?
- ❖ Alışveriş merkezlerinden gönül rahatlığı ile nasıl alışveriş yapabileceksiniz?
- ❖ Birbirinizin dostluğuna ve arkadaşlığına nasıl güveneceksiniz?
- ❖ Başkalarının “şımarık çocukları” olmaya daha ne kadar devam edeceksiniz?
- ❖ Ben sizleri anlamadım ve anlayamıyorum. Lütfen bana biriniz, sizi, yani Rumları ve Yunanlıları anlatabilir mi?

68C

**Beni sabırla dinlediğiniz için
teşekkür ederim.
Saygılarımla...**

Mehmet Bahattin ADIGÜZEL

20 Temmuz 2024

69

Kaynakça

- Armaoğlu**, Fahir, Prof. Dr., Siyasi Tarih, İstanbul, 1973
- Ayaz**, Fatih Yahya, Memluk-Kıbrıs İlişkileri (Kıbrıs'ta İlk Türk Hâkimiyeti), Türk Tarih Kurum yayınları, Ankara, 2016
- Adıgüzel, Mehmet Bahattin, Kıbrıs Tarihi, Kıbrıs Barış Harekâtı ve Sonrası, Sonçağ Yayınevi, Ankara, 2020
- Bakırezen**, İhsan, Hv. Korgeneral, Kıbrıs'ın Fethi (1570-1571), Genelkurmay ATESE Başkanlığı yayınları, Ankara, 1966
- Başkaya**, A. Yılmaz, E. Albay, KTBK Güvenlik Komutanlığı Güvenlik Kuvvetleri Dergisi, sayı 38, "Rum Esir Kampları ve Rumların Yaptıkları İşkenceler
- Cezar** Mustafa, Mufassal Osmanlı Tarihi (Resimli-Haritalı) III. Cilt, Türk Tarih Kurumu yayınları, Ankara, 2011
- Cezar** Mustafa, Mufassal Osmanlı Tarihi (Resimli-Haritalı) VI. Cilt, Türk Tarih Kurumu yayınları, Ankara, 2011
- Çopur**, İzzettin, E. Albay, 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı ve Anılar, Kastaş yayınları, İstanbul, 2017
- Demirer**, Mehmet Arif, Fatin Rüştü Zorlu Gerçeği, Profil yayınları, Ankara, 2009
- Doğan**, Nejat, Thessies on the Island of Cyprus (Panel) bildirisi, Kıbrıs Türk Kültür Derneği yayınları, Ankara, 2013
- Evcil**, Cumhuriyet, E. Tümgeneral, Kıbrıs'ta Zafer ve 40 yıl, Kastaş Yayınları, İstanbul, 2014
- Erdem**, Turan, E. Tuğgeneral, Kıbrıs Barış Harekâtında 3. Paraşüt Taburu, Gnkur. ATESE Başkanlığı yayınları, Ankara, 1999
- Fuat Avcı** E.Korg., Doğanay Zeki E.Korg., Atun Ali Fikret E.Tümg., Kıbrıs Türk Halkının Varoluş Savaşı ve Rauf R. Denктаş, Kıbrıs Türk Kültür Derneği Genel Merkezi Yayını, Ankara, Temmuz 2016,
- Gökhan**, Mehmet Remzi, Kıbrıs'ta Rum Katliamları, Gnkur. ATESE Başkanlığı yayınları, Ankara, 2008
- Gürcan**, Ali İhsan, E. Albay, Kıbrıs Barış Harekâtı ve Ötesi, Kastaş Yayınları, İstanbul 2013
- İsmail**, Sadullah, Kıbrıs Yönetiminde Türk-Rum İlişkileri ve İlk Türk-Rum Kavgaları, Kıbrıs Türk Mücahitleri Derneği yayını: 5, Kıbrıs
- Kalelioğlu**, Oğuz, E. Kur. Albay, Kıbrıs Barış Harekâtı ve Magosa Savunması,
- Karakuş**, Erdoğan, Dr. E. Korgeneral, Bayrak, Söyleşi Türkiye Ercan Hava Sahasına Sahip olursa Senelik bir milyar Avro kazanacak, makale, Ankara, 2016
- Kilercioğlu, Orhan, Haykırış, Göç, Acı ve Gözyaşı, Çatı kitapları, İstanbul, 2014
- Laptalı**, Hüseyin, Erenköy Sürüngenini (Soykırımı Hissederken) Anılar ve Şiirler, Ankara, 2008
- Mütercimler**, Erol, Yrd. Doç. Dr. E. Dz. Bnb., Satılık Ada Kıbrıs, İstanbul, 2007
- Özakman**, Turgut, Çılgın Türkler Kıbrıs, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2012
- Sadrazam**, Halil, E.Kurmay Albay, Kıbrıs'ta Varoluş Mücadelemiz, Şehitliklerimiz ve Anıtlarımız, İstanbul, 1990
- Sertoğlu**, Mithat, Mufassal Osmanlı Tarihi (Resimli-Haritalı) VI. Cilt, Türk Tarih Kurumu yayınları, Ankara, 2016
- Serter**, Vehbi Zeki, Yrd. Doç. Dr., Adım Adım Kıbrıs Cumhuriyeti (1960-1963), Gnkur. ATESE Başkanlığı yayınları, Ankara, 2014
- Serter**, Vehbi Zeki, Yrd. Doç.Dr., Kıbrıs'ta Rum-Yunan Saldırıları ve Soykırım (Göç-Acı-Soykırım), Gnkur. Ateşe Başkanlığı yayınları, Ankara 2008
- Soysal**, İsmail, Türkiye'nin Siyasal Antlaşmaları 1.Cilt (1920-1945), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1923

Sun Tzu, Savaş Sanatı, Kastaş yayınları, İstanbul, 2016

Tandoğan, M. Şükrü, E. Albay, Kıbrıs Barış Harekâtı Birlikler ve Muharebeleri, Türkiye Muharip Gaziler Derneği yayınları, Ankara, 2016

Turan, Orhan, Tarihten günümüze Kıbrıs Türk Basını, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi (1879-2009), 2103

Tursan Nurettin, E. General, Yunan Sorunu, Ankara, 1987

Uçarol, Rifat Dr., Siyasi Tarih (1789-1994), Filiz Kitabevi yayınları, İstanbul, 1995

Üçler, Ertuğrul, E. Dz. Kurmay Albay, Kıbrıs Çıkartması (35. Yılında Kıbrıs Deniz Çıkartmasının iç yüzü), Yeni Yüzyıl Yayınları, İstanbul, 2014

Üstügen, Haluk, 1'inci Komando Taburu 1974 Kıbrıs, Kastaş Yayınları, İstanbul, 2015

Yurdakul, Erdal, Dr. E. Tuğgeneral. Kıbrıs Türkleri ve Atatürk İnkılaplarının Kıbrıs'ta Uygulanması, Gnkur. ATESE Başkanlığı yayınları, Ankara, 2002

Dergi, panel, makaleler, haritalar:

Stratejik Araştırmalar Dergisi, Sayı: Temmuz 2006, Gnkur. ATESE Başkanlığı yayınları, Ankara, 2006

Panel, Türkiye Barolar Birliği, Kıbrıs'ta Son Söz Söylenmedi (Panel), Editör Av. Prof. Dr. Necdet Basa, Ankara, 2016

Panel, Türkiye Barolar Birliği, Kıbrıs'ta Son Söz!.. Kim söyleyecek (Panel), Editör Av. Prof. Dr. Necdet Basa, Ankara, 2017

Panel, Türkiye Barolar Birliği, Kıbrıs'ta son söz söylenmedi (Panel), Av. Prof. Dr. Necdet Basa, Ankara, 2016

Kıbrıs Mektubu, Kıbrıs Türk Kültür Derneği süreli yayınları, çeşitli sayıları
Haritalar, Harita Genel Komutanlığının çıkarmış ve satışa sunmuş olduğu haritalardan yararlanılarak hazırlanmıştır.